

17-ik szám. April. 23. 1868.

HAZÁNK

S A

KÜLFÖLD.

Szépirodalmi, ismeretterjesztő és társaséleti
KÉPES HETI KÖZLÖNY.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

SZERKESZTŐ-TULAJDONOS:
SZOKOLY VIKTOR.

KIADÓ:
EMICH GUSZTÁV.

A képeket kitünőbb művészeink rajzolják s metszi **RUSZ K.**

Előfizetési föltételek:

Pestre vagy vidékre, postai küldéssel vagy házhoz hordással,

egész évre	6 frt — kr.
félévre	3 frt — „
negyedévre	1 frt 50 „

Előfizethetni minden postahivatalnál.

Hirdetmények díja: 3 hasábos petitsor egyszeri hirdetésnél 5 uj kr. Bélyegdíj külön 30 uj kr.

Az előfizetések s a hirdetményi illetékek a **kiadóhivatalba** (Barátok-tere 7-dik sz.)
a kéziratok pedig a **lap szerkesztőségéhez** (Dohány-utca 1-ső sz.) bérmentes
levelekben intézendők.

PEST, 1868.

NYOMATOTT EMICH GUSZTÁV
M. AKAD. NYOMDÁSNÁL.

Mai számunkhoz egy fél ív melléklet van csatolva.

TARTALOM.

Cikkek: „Grant Ulysses tábornok.“ — „Zsigmond.“ Kéltémény T. G.-től. — Brassó látképe, fellegrvára s a Cenk hegye.“ *Teórik Károlytól.* — „Utazás a Niagaraától Canadába.“ *Rosti Páltól.* (Folyt.) — „Szabadságharcunk és Haynau rémuralma alatt.“ *Tóth Danieltől.* (Folyt.) — „A légzés és levegő hatásáról az életr.“ *Fantia Adolftól.* — „Egy hét története.“ *Vadnai Károlytól.* — „Vegyes közlemények.“ —

„Irodalom.“ — „Szerkesztői üzenetek.“ — „A kiadó hivatal üzenetei.“ — „A „Honvéd-Album“ ügyében.“ — „A honvédalbum előfizetőinek névsora.“ — „Ujdonságok.“

Képek: Grant tábornok. — Brassó látképe. — Quebec látképe. (Rosti Pál cikkéhez.) — A Montmorency-vízesés. (Rosti Pál cikkéhez.) — A nagyanya unokájával. — Régi magyar váraink: III. *Munkács hajdan.*

Irodalom.

— (Stolp Károly bizományában megjelent) a Gonda László által szerkesztett „Évnegyedi Szemle“ tudományos folyóirat III. és IV. füzeté, melynek főbb cikkei: „Tévtanok az alkotmányosságról“ Kossuth Lajos Tivardartól; „A pártok állása hazánkban“; „Iskolai bizottmányok a helyhatóságok körében“; „Gr. Széchenyi István viszonya az 1848-diki törvények átalakuláshoz“; Zombath Mihálytól.

— (Hecsemet Gusztáv kiadásában megjelentek): 1-ör „Honvédeild“, szerkesztik Kunsági és Potenkin; két kö-

tet, ára 2 ft. Igen érdekes gyűjtemény, mely forradalmunk eseményeiből több apró, de igen érdekes részletet beszél el. A közönség pártolásától függ, hogy folytatja-e a kiadó vállalatot, mi pedig tiszta szívből kívánjuk, hogy legyen alkalmuk a szerkesztőknek a még kezeik közt levő érdekes kéziratokat közzétenni, melyek szabadságharcunk memoire-irodalmát gazdagítják. 2-or „Arany-furulya“; dalok és elbeszélések az 1848—49-diki szabadságharc idejéből; összegyűjté *Aldor Imre*. Kossuth arcképével. Ára 30 kr.

Szerkesztői üzenetek.

— *S. A. Ujhelyre:* K. A.-nak. Sokkal tüzetesebb s a tudomány újabb tapasztalatain alapuló ismertetés áll rendelkezésünkre e tárgyról.

— *Budán:* P. A.-nak. Kezünkhez jutott a vége is. A „Látogatás a budai irlalmak többoldájában“ című közlést szívesen fogadjuk.

— *Gy. Sz. Miltórná:* J. K.-nak. Alkalmilag felhasználjuk.

— *Onydra:* R. J.-nak. Félretettük a „Heti Posta“ tárcája számára.

— *N. Kanizsára:* K. E.-nek. Óhaját már mai számunk teljesíti.

— *Ipolyságra:* P. L.-nak. A mondott könyvekben megbizottunk nem találta fel a kívánt adatokat. Így hát a vár mai állapota ismertetése mellett csak hűsérül kérünk szólni.

— *Gy. Alfalun:* L. V.-nak. A másik a „Heti Postában“ jött; ezt is oda szentuk.

— *M. Szigetre:* Sz. L.-nak. Küldjük. A „Hangyákról“

már jött. A mostaniakat adjuk. — Az elmaradtat terjedelmesebb volta miatt mindeddig közelebről érdeklő közlősek szorították ki.

— *Szabadkára:* W. S.-nak. Ha tér nyílik számára. Különben helyesírásán igazgattai való van. Német helyesírást a mi nyelvünkben meg nem tűrünk s a mit az angol *Colash*-nek, a francia *colache*-nak, az olasz *colasce* vagy *colascio*-nak, a német pedig *Kolosh*-nak ír, azt a mi józan helyesírásunk *Kolas*-nak írja s ugyanannak ejti is ki.

— *Szabadkára:* L. A.-nak. Megkaptuk.

A kiadóhivatal üzenetei.

* A „*Hazánk s Külföld*“ 1865. 1866 és 1867. évi folyamára 6 kötetben eladó 20 fért, Győrött, Csabý József urnál.

A „Honvédalbum“ ügyében.

Több oldalról kaptunk felszólításokat az iránt, hogy hosszabbítanók meg a „Honvédalbum“ előfizetési határidejét, minthogy számos buzgó gyűjtőnk csak későn kapván kézhez az ivet, óhaját eddig ki nem vihette. Ez óhajásnak tehát annál készségesebben feleltünk meg, mert a t. előfizetők nevei csak a diszmi végén nyomtatván ki, így az ezután érkezők még nem késtek el.

Az előfizetési határidőt meghosszabbítjuk tehát május 25-dikéig, az azután póstára adott előfizetők nevei már nem nyomathatván ki. (Képesborítékos példány 5 ft, vagy fél befizetéssel — a többi utánvétkor fizettévtén — 2 ft 50 kr. Diszpéldány, diszkötésben, tokban 8 ft; fél befizetéssel és utánvéttel 4 ft.)

Minden tizedik előfizető után öt forint ezentul is Pest város letéti pénztárban helyeztetik el a szabadságharc emléke első pénzalapja javára.

Egyszersmind jelentjük, hogy az april 10-dikéig beérkezett előfizetők után már 1200 ftozt tettünk le Pest városánál a szabadságharc emléke első pénzalapja javára.

Szokoly Viktor,

szerkesztő.

Emich Gusztáv,

akad. nyomdász, a „Honvédalbum“ kiadója.
(Pest, barátok tere 7. sz.)

Negyedik évi folyam.

17. szám.

Április 23-án. 1868.

Grant Ulysses tábornok

Az észak-amerikai események minden művelt olvasó figyelmét magukra vonják. Tudjuk, hogy az Egyesült-Államok törvényhozó testülete az állam fejét, Johnson elnököt, vád alá helyezte, hivatalos hatalmával való visszaélés és az amerikai alkotmány megsértése miatt. Azonban bármint dőljön is el Johnson pere, annyi bizonyosnak látszik, hogy az új elnökválasztáskor Amerika minden őszintén szabadelvű és felvilágosodott polgárának szavazata nem reá, hanem egy másik férfira fog esni, kinek arcképét s rövid életrajzát itt alább mutatjuk be az olvasónak.

■ Azon áldozatok közé, kiket a legaljasabb orgyilkosok pár évvel ezelőtt Lincolnon kívül ha-

lára jelöltek ki, — Grant tábornok is tartozott. Az eseményt magát ismerik olvasóink, mert nemcsak ezt, hanem magának Lincolnnak s orgyilkos-

sának, Bothnak arcképét is közöltük annak idejében. Ugyanaz napon, a midőn Lincoln elnök Washingtonban, a színházban, oly szomorú véget ért, s midőn az államtitkár, Sewardot is életveszélyesen megsebesíték, már Grant számára meg volt töltve a pisztoly, a gyilkos már meg is jelent helyén, s csak tisztán a véletlen szerencsének köszönhető, hogy a tábornokot valamely ügye

Grant Ulysses tábornok.

nem engedé a színházat ekkor meglátogatnia, mi a nagy köztársaság egyik legjobb polgárát, és a legerélyesebb, de egyszermind leg-

becsületesb embert a bizonyos haláltól megmentette.

Tudvalevőleg leginkább Grant körültekintése, kitartása és vitézségének köszönhető, hogy az északiaknak a déli rabszolgatartó államok ellen viselt hosszú és véres polgárháboruja szerencsésen és győzedelmesen végződött s hogy a lázadók végére kénytelenek valának a fegyvert letenni. Grant három napig tartott heves ütközet után 1864 april 3-dikán megszállotta Richmondot és Petersburgot, a déliek két főfőszékét, mire ezek fővezére visszavonult s fegyverét letette. Innen eredt a lázadók némely vakmerőjének boszuszomja, mely a hős vezér életére áhítozott.

Grant Ulysses fővezér 1828-ban Point-Pleasantban, Ohio államban született. West-Pointban katonai pályára készült s jól letett vizsgái után 1845-ben hadnagyi kinevezést nyert. Az északi köztársaságnak Mexikó ellen viselt háborújában kitünően viselte magát, részt vett minden csatában s századosi rangot nyert. A háboru bevégezte után ezrede Oregonban helyeztetett el s ő 1853-ban beadván lemondását, St. Louisban telepedett meg — s mint mondják — borkereskedéssel foglalkozott. A polgárháboru kitérésekor főljánlotta

szolgálatát Illinois kormányzójának s azonnal ezredessé neveztetett ki a 21-dik önkénytes ezredhez, melylyel Missouriban hadakozott. Egy hónappal később már dandárnok lett. 1862-ben ő vezérelte a Donelson ellen intézett támadást, melyet megadásra kényszerített. Ezután számos alkalma volt kitünő hősiessége s katonai értelme bizonyítékait nyujthatni. A Mississippi táján végbevitt hadműveletei, de leginkább Viksburg bevétele által, neve az északiak hadseregében a legnépszerűbbé lett. Lincoln elnök ajánlatára s a washingtoni congressus beleegyezésével erre katonai helytartóvá neveztetett ki, s ez oly megtiszteltetés vala, milyenben előtte csak e köztársaság alapítója : a nagy Washington s aztán Winfield Scott tábornok részesült.

Grant tábornok máris a históriában foglal helyet, mely nevét a legkitünőbb s *leghumánusabb hadvezérek mellé sorolja, mert a leggyőzött ellenfélen nem boszul állani, de azzal kiengesztelődni volt minden törekvése.* Iy nagylelkűség egészen más-ként hangzik, mint a legtöbb európai hadvezér „Vae victis“ baromias jelmondata, pedig Európát tartanak az emberiség újabb polgárisodása főszékének.

Z s i g m o n d.

„Hány óra? — mily hosszú az éj!
Közel-e már a regg?
Az ablakon nem a kelő
Hajnal sugára rezg?“

„Alig vagyunk az éj felén,
Aludj' uram király!
Sötétes ablakodra csak
Lámpád világa száll.“

„Ott, ott az ég nézd mily piros,
S ijesztő — mint a vér; —
Ugy-e a felkelő nap az?
Szolgám, az istenér!“

„Az ég még oly sötét, mikint
A sír, mint a halál — —
Szobád bíbor redőnye oly
Piros, uram király!“

„Igaz; de hallga, nézd, figyelj!
Nem hölgyruha susog?
Ott lenn a földön, ott, figyelj!
Nem Kont neje zokog?“

Nézd jő, közelg, közelg felém,
Térdem karolja át:
Kegyelmedért, uram, király,
Nő és anya kiált!“

„Az ör lépésitől susog
Szobádnak szőnyege,
Nő sem beszélt, — csupán az ör
Lándsúja zörrene!“

„És ott az árnyak — rémülök —
Mily véres mindenik.
Egy, kettő — Kont a hős, nemcs,
A harminckettedik —

Hallod, beszél — — „és szent a jog!
Ki eltiporja azt
S önkénysugalta vak diibe
Vért s könyeket fakaszt!“

Eléri az ég büntető,
Megboszuló keze! —
S te zsarnok ur, te nem remegsz,
Hogy porba sujt vele?“

S a törvények hű örei,
Belépnék az urak,
„A törvényt megszegéd király,
Fogoly vagy!“ szólnak.

Brassó látképe, fellegvára s a Cenk hegye.

Brassó Erdélynek nem csak legnagyobb és legnépesebb, de egyszersmind egyik legesinosabb városa. Fekszik a délkeleti Kárpátok lábainál, néhány órányira az oláhországi határszélről, a tömösi útszoros közelében.

Fekvése oly regényes, hogy e tekintetben hazánkban egy város sem mérkőzik vele. Tőle délre már csak hegy és erdőség emelkedik. Előtte egy nagyszerű térség terül el, a szép Barcaság vidéke, csinosan épült magyar és szász falvaival s itt-ott még most is látható régi váraival.

A várostól jobbra kisebbszerű hegylánc húzódik el, melyen számtalan gyümölcskertek díszlenek, balra pedig az 1100 lábnyi magasságu Cenk hegye sötétlik, mely Brassónak főéke és koronája.

E hegy, mely meredek s erdős oldalával mintegy a várostra látszik borulni, oly szabályozott alkotással bír, hogy némelyek azt szeretik állítani, miszerint a várostra néző erdejét valaha emberi kezek ültették volna. Aljában kis havasi patak csörgödez, melynek hosszában Brassónak legszebb sétánya nyúlik el, honnan a kilátás a várostra meglepően festői. Tetejére a város felől csak gyalog ösvény segítségével juthatni fel. Szekérútja sehol sincs. Hátsó része merőben sziklás s részben kopár és bokros.

A Cenk kiállóbb csücsökének déli oldalán hajdanában erős vár állott, melyet a „keresztes” urak, vagy az úgynevezett német lovagrend vitézei építették, kiket II. Endre magyar király 1211-ben telepített a Barcaságra s oly széles kiváltságokkal látott el, hogy ők a nekik adományozott földdel, mint szabad tulajdonokkal korlátlanul rendelkezettek s csak is a királytól függtek.

E várnak ma is látszanak sok helyütt nyomai. A felismerhető nyomok teriméjének átmérője körülbelül 100 öl, körmérete 300—330 öl; alakjuk pedig egy félkörhöz hasonlítható.

Történelmi múltjára nézve csak annyit tudunk, hogy az 1345-iki mongol s az 1421-iki török dúlást szörnyesen kiállotta s Brassó belémenekült lakóit leljesen megvédette. Mig végre 1454-ben a nagy Hunyadi János, mint az ország kormányzója, a brassóiaknak megengedé, hogy e várat lebontásák s falaiból a várost megerősítsék. Később e helyen kápolnát építettek, honnan a Cenknek mostani német elnevezése, Kapellenberg, származik.

Ezen a hegyesücsön jelenleg toronyalaku épületeske áll, melyet 1849-ben a muszkák építettek oda, hihetőleg mintegy emlékeül azon szomorú

időnek, midőn ők édes hazánkban, a magyar szabadság eltiprásában, mint eszközök fáradoztak. A fájó érzés nem sok kegyelettel viseltetett e törpe muszka emlék iránt, mert az mai napság már annyira össze van rongálva, hogy rövid idő múlva még nyoma, pora sem fog fennmaradni a szédítő magasságban.

Ugyane sziklacsücs alatt látható egy jókora nagyságu barlang is, melyről a népmonda azt tartja, hogy ez hajdanában egy óriási kigyónak lett volna fészke, mely szörnytől a városi lakosság jobban rettegett, mint a tatár és török dúlásoktól. E kigyónak utolsó martaléka a város birájának fia vala, mely neki is vesztét okozá.

Azon a helyen, hol aztán e regebeli rémkigyó megöletett s elásatott, most is lehet a város falának keleti oldalán, nem messze a kötéltverők bástyájától, egy befestett óriási kigyó-alakot látni.

Azon regényes völgyteknyőben, a hol Brassó fekszik, egy félgömb alakú hegy emelkedik ki a belváros és az úgynevezett Ó-Brassó és Bolonya külvárosok között, melynek csücsökén áll Brassó fellegvára.

E hegy mintegy 270 lábbal magasabb Brassónál. Oldalai oly meredek, hogy a város felől csak lépcsőzet segítségével juthatni fel reá. Déli részén lévő szekérútja nagyon lejtős és nehézkes.

A fellegvár, mely négyszögletet képez, meglehetősen kemény kőfallal van körülvéve, melyet kívülről jelentékeny felhányások s itt-ott mély sáncolatok környeznek. — A várfalak egy-egy oldalának hossza 100—120 lépés, magassága 3—4 öl. Négy szegletén négy várfok áll, mindegyik egy üteg ágyura készítve.

A várnak csak egy kapuja van délfelől, melyhez fából épült álló hid vezet. Belsejében egy emeletes nagy épület nyúlik fel, mely az udvart olyan szűkre szabja, hogy tőle köröskörül a várfalig alig marad 3—4 ölyi tér fogat. Ezen épület hadi készületek raktárakul szolgál s külön udvarral bír. Legnevezetesebb a várban egy igen mély kút, mely 1623-ban, Bethlen Gábor idejében ásatott. Mélysége meghaladja a 270 lábat.

Nem messze a várkaputól, kint a hegy oldalában, egy bomladozó sötét boltüreg tűnik elő, mely, mint mondják, a piac közepén lévő tanácsháznak földalatti helyiségoival titkos folyosóval áll összeköttetésben. A rege sok mindent mesél e titkos folyosóról.

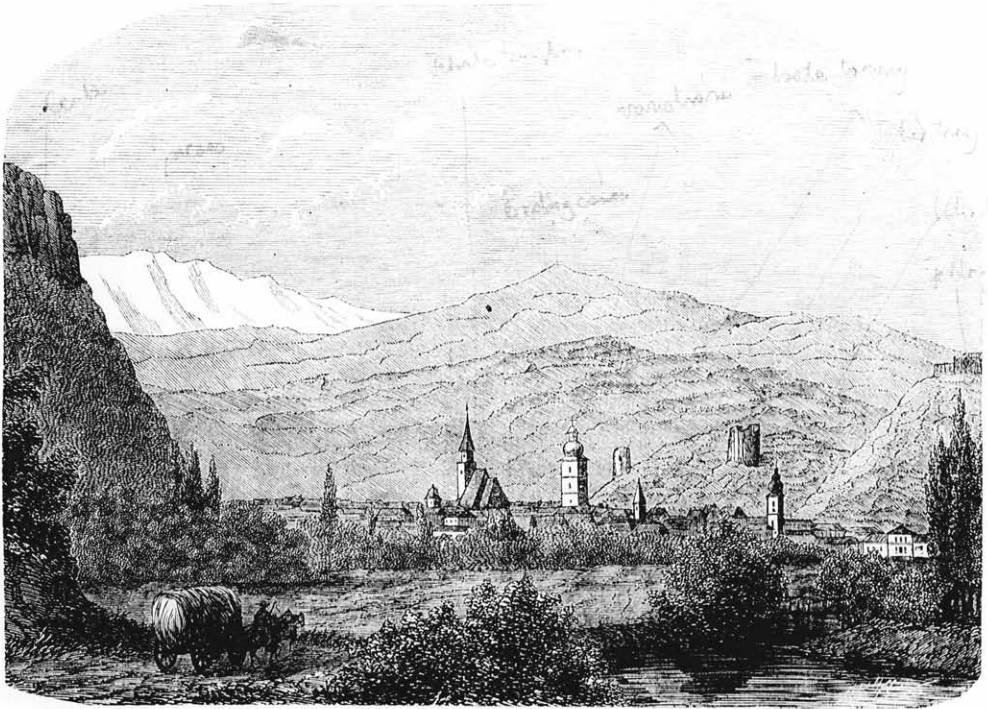
Az 1848 előtti időkben igen kedves mulatóhelye volt a fellegvár hegye a vigkedélyü brassói-

aknak. Különösen tavaszi évszakokban ünnep- és vasárnapokon, százanként toltak ide ki a játszi gyermeksereg s a mulatni vágyó ifjuság. Most azonban minden megváltozott. A várba, hol régente jó italokat mértek a nép számára, most az ember csak a várórség engedelmével mehet be.

A mi Brassó fellegvárának történelmi multját illeti, némely historikusok azon véleményben vannak, hogy azon a hegyesúcson, melyen a jelenlegi fellegvár áll, már a 13. század második tizedében a német lovagrend erősséget alapított

dön Erdély a hűségesküt Ausztria részére letette s a várakat átbocsáták. Akkor a szabadelviőbb brassói polgárok, kik fejüket az önkénynek meg nem akarák hajtani, a fellegvárba vonták magukat, s azt mindaddig ki nem bocsáták, míg Veteráni 1688-ban néhány órai ostrom után őket onnét ki nem verte.

Az 1690-dik év végén Tököli Imre akará Daróczy által cerniroztatni, de dacára a városi polgárság kérelmének, felhagy vele. Gróf Guttenstein volt ekkor a vár parancsnoka, kit a brassóiak, mint idegen katonát, nem szenvedhettek.

Brassó látképe.

volna, még pedig fából és földből, mely többször jó szolgálatot tett. De Péter moldvai vajda, Zápolya János alatti beütéséi egyikében, 1529-ben e várat bevette s egészen széthányatta.

A mostani fellegvár tehát csak 1554-ben kezdett épülni, mire okot a brassói polgárságnak azon viszálykodás szolgáltatott, mely Izabella és az osztrák ház között Erdély uralma felett támadott.

Brassó ezen várat mindaddig, míg álladalmivá nem vált, kereskedelmi raktáru használta. Mint erőd, csak Caraffa idejében kezd szerepelni, mi-

A 48-iki forradalomban is igénybe vették. Míg a muszkák 1849-ben betörték, a brassói forradalmi helyőrség, mely alig állott 150 személyből, hirtelen belefutott s oltalmat keresett, de június 20-án kora reggel ágyuztatni kezdék, s egy napi ostrom után a maroknyi helyőrség, mely között nők is nagy számmal voltak, díszösen capitulált az 5000-nyi muszka seregnök.

Nem messze a vártól áll egy kis épület, mely ez előtt katolikus kápolna volt s most löporatory.

Teörök Károly.

Utazás a Niagarától Canadába.

— Rosti Páltól. —

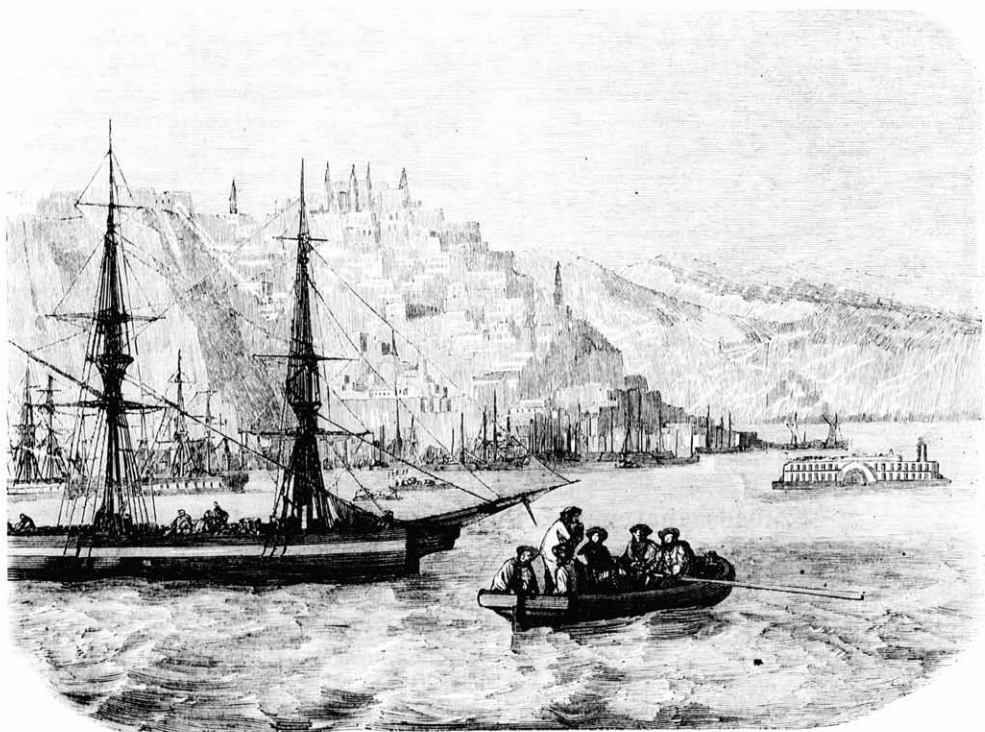
(Folytatás.)

Utunk egyes *farm*-ek,* réteken, legelőkön, vitt keresztül, a vidék gyakran emlékeztetett szeretett hazámra, főleg midőn egyszer egy tágas réten egy elhagyott kúnyhó mellett gémcs kutat pillanték meg, felkiáltottam örömben, hogy Stevens nem tudta, mi bajom lett. Midőn már alkonyodott, őserdők közé jutottunk s Quebec-ig ki sem értünk belőlük. Éjjel elmult már, midőn megérkeztünk,

Ezek, főleg az újabbak, a hold sugaraiban ezüstös fényben ragyognak, mi minden esetre sajtóságot látvány. (Később valamely utleírásban olvastam, hogy Montreal, kétségkívül számos horgany-tetőzete miatt, az „ezüst város“ nevét is viseli, *Cité-d'argent*.)

Sept. 22.

Quebec tulajdonkép egy szörnyen unalmas

Quebec látképe. (Rosti Pál cikkéhez.)

de dacára a már előre haladt időnek, felhasználtuk a gyönyörű tiszta holdvilágos éjt, hogy egyet sétáljunk. Két részből áll a város, az alsó újabb részből az elővárosokkal, s a felső régibb részből, mely falakkal van bekerítve, azonkívül a tulajdonképeni erősség, vagy citadella. Quebecben a *horgany* (zink) fedélzetet szeretik használni, mi egyébiránt már Montrealban is feltűnt nekem.

*) *Farm* angol szó, majort, tanyát, kisebb mezői gazdaságot jelent. Angliában a nagybirtok kisebb parcellákra, farmokra vannak osztva s bérbé adva; ezek a farmerek vagyis bérlők, földművesek.

fűszek s akármely európai Krähwinkelnek beillenek, de ép azért nyerte meg magas tetszésünket; oly jól esett egyszer megint egy nem amerikai városban lenni. Vasárnap volt, mindenütt mély csend s nyugalom, gyönyörű szép, csendes napos idő, mintha a természet is ünnepet tartana. Csak a harangok zúgtak, kongtak, s hívták egybe a különböző vallásfelekezetűeket, illető templomjaikba. — Mi is többféle templomba mentünk. Először is a *methodisták* templomába, azon reménységben, hogy majd tanulni leszünk ama különös, s e vallásfelekezetnél gyakran előforduló

jelenetnek, midőn a csendesesen s ájtatosan imádkozó hívek egyikét vagy másikat rögtön megszállja a szentlélek, hogy az mintegy átszellemülve felugrik, prédikálni kezd, bűneit nyilvánosan bevallja, s hívő társait hasonló megtérülésre, javulásra, bűnbánásra buzdítja, a midőn aztán az egész közönség fokonyként átszellemülve s megterve elkezd óbecjgátni, sirni, panaszkodni, törött szívvel s lélekkel a földön henteregni, egymást s önmagát veszékelni, az ördögről lemondani, teljeseen megjavulni. De csalódtunk, a szentlélek ma senkit sem szállott meg, az istenítisztelet igen tisztességesen s csöndesen folyt le, egyszerű prédikációval s énekkel. A katolikus templom (French Cathedral) telve volt francia típusu és physiognomiájú hívekkel; különösen a nők nehezen tagadhatták volna meg származásukat arckifejezésükben, modorukban s öltözcükben. A nagy mise végén az organista valami operából egy palonaise-t játszott, s erre az indulóra a közönség kiindult s velök mi is kimarschiroztunk egyenesen az úgynevezett Platformra, egy, körülbelül 100—200 lépésnyi hosszú teraszerre, nem messze a templomtól fasorokkal s gyönyörű kilátással. Itt szoktak a szépek templom után s mindennap s esténkiut sétálni. Nem messze e helytől a hegy-oldalon, egy kertfélében, egy obeliszk emelkedik, a canadiak szép, nemes s lovagias érzetének örök hirdetőjeül. *Walfe* és *Montelam* ellen-

eséges tábornokoknak van emelve, kik mindketten, szemben egymással harcolva, az 1759. sept. 13-ki csatában vitézül halálukat lelték. Az emléék, valamint a felirat, épen egyszerűség által szép. Doáukul van s így hangzik:

„Mortem virtus communem,
Famam historia,
Monumentum posteritas dedit.“

Mig nálun¹ a vasárnap délelőttje ugyan isteni tisztelőnek s pihenésnek van szentelve, de a dél-után zenének, vigságnak, mulatságnak: Angliában s Amerikában az egész nap „szent,“ (holy-day,) minden életmozgalom mintha megdermedt volna, kereskedés, közlekedés végkép megakad, semmi-féle bolt nincs nyitva, so vasút, se gőzös nem közlekedik, a mulatóhelyek — köztük a színházak is — mind zárva, minden zene tiltva, s az idegennek sok helytt rosz néven veszik, ha saját lakásán is mást, mint legfeljebb „sacred music,“ azaz templomi vagy legalább komoly zenét zongoráz. Koresmákban — némely városokban — bort, szeszes italt éjfél előtt mérni nem szabad, stb. Az utasnak tehát, kinek egy napot sem szabad tétlenül elvesztenie, nem marad egyéb hátra, mint leveleket írni, naplót rendezni és sétákat, kirándulásokat tenni. Ezt cselekedtük mi is dél-után, a mintegy 8 ang. mfnyire fekvő *Montmoureny* zuhataghoz rándulva. (L. a 264. lapon.)

(Folyt. köv.)

Szabadságharcunk és Haynau rémuralma alatt.

— Egy igénytelenül szereplő jegyzeteiből. —

(Folytatás.)

1849. január 1-ső és 2-ika közötti éjféltájban mentem Trencsénynek leghidegebb táján, a Facskó-hegy csúcsán át, a hol már majd megfagytam, pedig elég sok meleg ruha volt rajtam, de azért folyvást sietve haladtam éjjel nappal; még a facskói zsidó hideg koresmájában sem melegedhettem föl az alatt, mig lovakat váltottam. No de ott egész nap sem melegedtem volna fel, mert hideg volt, mint egy farkasverem.

Mire Zsolnára visszaérkeztem, az én kormánybiztosaim akkor már eltávoztak Turócmegyébe. Most *Fruchaisen* serege jött Hurbánnal. *Budatin* felől már dörgöttek az ágyuk.

Részt akarván vonni az ütközetben, magam is szuronyos fegyvert ragadtam s egyik, ép a megindításra várakozó század legénysége közé oda álltam.

Az ellenség ágyúinak hangja mindinkább hal-

latszott. Egyszer jajveszékelve jönnek a háromfontos fél üteggel a lévai nemzetőri tüzércok, s kiabálják, hogy Tatárik, ki helyembe lépett be tüzérnek, a csatamezőn maradt: egy 12 fontos golyó derekában ketté szakította. „Szegény Tatárik — sohajtéék, — emyelted előlem a vas gölödényt.“

Kiseb ágyúink az ellenség ágyúival ki nem állhatták a versenyt. Tehát a Vág partjáról a városba — Zsolnába, — majd ismét onnan a sztrechnói vár szorosa felé vonultunk Túróc-Sz.-Márton felé. En azonban az öt napi éjjel-nappali utazás, fáradság és már nagy mértékben kinzó éhség miatt az országút mellett egy árokpartra ültem, mondván a hozzám közelebb lévőeknek, hogy már tovább menni nem bírok, mert egészen kimerültem. A sötétben körültekintvén, világító ablakokat láttam közelben; kértem, hogy ez tán falu, s mi

a neve? Kérdésemre felelték, hogy Rutka helység, s mivel Túróc-Sz.-Márton már nincs messze, szedjem össze erőmet, és menjünk tovább. „Már barátom, mondám, ha itt megfagyok is, vagy itt agyonlőnek, sem megyek én tovább, mert nem bírok.“

Ezen magyar nyelven váltott beszélgetésünk közben hozzám lépett egy sugár női alak, s szánakozó és kérő hangon megszólított, hogy édes anyja háza ide az országúthoz csak egynehány lépésnyire lévén, — mennék be hozzájuk, s ugyanarra kéret édes anyja is; ott majd jobban kipihenhetem magamat. A szíves hívás, csengő női hang varázslott belém annyi erőt, hogy követhettem.

Tótok között ezen szíves magyar vendégszeretetű ki lehet? Oh ez nem Hurbán követője, bizonyynal nem. Ez egy ősmagyar nemes sarjadéka, özvegy Ruttkayné aszszonyosság, s leánya Póli kisasszony volt. Igenis, Ruttkay Laci és Pólinak édes anyjuk volt az én szíves háziasszonyom. Kis pihenés után tovább akartam menni, háziasszonyom azonban, magyar nemesasszonyi őszinteséggel kinyilatkoztatta, hogy ő engem nemcsak vacsora előtt nem: de reggelig semmi esetre sem ereszt házától; hanem pihenjem ki magamat jól, előbb azonban egy kis disznótoros vacsorát költünk el, Pólika pedig az ágyat már elkészítette, melyben fáradalmimat enyhíthetem.

Én, ki az előtt egy órával nem csak disznótoros vacsorát, de még ágynak való szalmát sem reménylöttem, egyszerre a boldogság hetedik egében képzelttem magamat.

Vacsora után izzadt ruhámat lehányván, a meleg kemencén megszáritottuk, addig pedig Lacikának fehér ruhája volt rajtam, s a számomra kimutatott hóföhérségű ágyban aludtam hajnalig.

Másnap korán reggel, vagyis január 3-án, épen nevem napján, tovább mentem. Túróc-Sz.-Mártonba érvén, a piacon már sorakozni kezdettek a seregek, midőn tompa puffogások elbresztettek figyelmet, minék hallatára némelyek azt gondolták, hogy a hegyek között szólnak az ágyúk, azonban az egy gyakran nyitogatott és csukogatott, páratól megdagadt uj kocsmajító puffanása volt, s meggyőződév a gyengébb szívű nemzetörök is, rémületjük elmúlt. — Néhány nap mulva visszamentünk Lévára. Oda érvén, ott találtuk Görgey táborát.

Alig hogy megtudta az alispánunk, Rudnyánszky Flóris, hogy haza érkeztem, azonnal hivatott Görgey szállására, az uradalmi főtiszthez, Benkő Dánielhez. Értésemre adta a tábornok, hogy azonnal délután úton legyek s menjek Kőröcsre, s

neki az utasításhoz képest haladék nélkül jelentéseket tegyek. Ismét éjjel-nappal utazván, csakhamar teljesítettem megbízatásomat. Ezután néhány nap mulva volt a szerencsétlen hodrusbányai s uj-bányai ütközet.

Görgey elmenvén Léváról, jött utána Csorits osztrák generális, ki felhivatott bennünket a várba, a tisztartó lakására, a hol szállva volt; és proklamációkat nyujtogatott Rudnyánszky alispánnak. Ez azonban olyformán nyilatkozott, hogy mi alkotmányos nemzet vagyunk, nekünk van koronás királyunk, kinek hűséget esküdtünk, esküszögés nélkül mi másnak hűségünket nem ajánljuk fel, stb.

Csorits ugyan megütközött ezen erélyes, sőt merész nyilatkozaton, de azért az illedelmet túl nem hágtá.

Január, február és mártius hónapokban német uralom alatt voltunk; puskáinkat beszédtek a városházánál, házainknál durvábbnál durvább német s cseh jágerek voltak szállásolva.

E közben egyszer egyik szomszédom, éjjel után két óra tájban kocogtatván az ablakomon, fölébresztett, s lassu hangon hívott az ablakhoz, mondván: „Én az urat féltém, s hogy valami baja ne legyen, öltözködjék fel és menjen el valahova; mert valami isten csudái, valami zsandár-féle katonák jöttek ide ez éjjel, s a megyei tisztviselőket keresik.“ Az intésnek engedvén, elmentem Varsányba, az ottani lelkes Berényi József református lelkészhez. Azonban még az nap délután kaptam tudósítást, hogy csak Dombay József alszolgabíróat keresték, ki azelőtt néhány héttel elfogta a németek sürgönyeit, s vitte Komáromba. Dombayt nem találván, a „csodabogarak“ eltávoztak.

Lassan-lassan kitavaszkodott, de Nagy-Kálnánál a Garam hidját elvitte a jég. Görgey ismét visszajött, még pedig sokkal többel magával; mert vele volt Klapka, Damjanics is. Hidakra, szénára, zabra s isten tudja, mire mindenre volt szükség, úgy hogy mi — hivatalunkba visszaállított tisztviselők — valóban éjjel-nappal el voltunk foglalva. Még azon felül egy ismeretlen úri egyén, — mint később megtudtam, *Vukovics Sebő* kormánybiztos ur, — maga elébe rendelvén, egy csomag irományt tartva kezében, kérdé tőlem: „Ön Tóth Dániel főszolgabíró? “ Igenis én vagyok. — „Ezen irományokból bővebben meg fogja látni ön, miszerint Hám János esztergami érsek hazáruólának itten Barsmegyében lévő mindennemű ingó vagyonát összeírván, s az álladalom részére lefoglalván, belátása szerinti, hazához hű zárgondnokot nevezend ki; s azután nekem ott, a

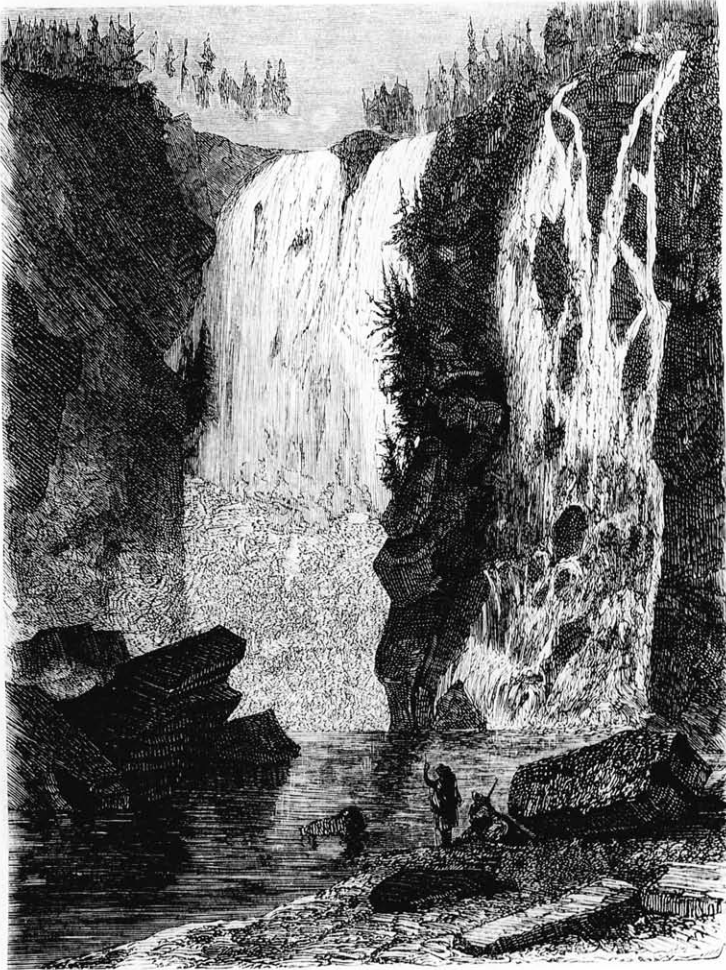
hol leszek, jelentést teend. Maga mellé veszi ön a megyei főügyészt, egy szolgabíró, egy esküdtet és majd rendelék egy hadbíró is. Báró Majthényi László volt barsi főispán ingó és ingatlan vagyonával hasonlóképen teend.“

Miután, mint felebb is említém, hogy hidépítési és élelmiszerek beszerzésével nagyon el voltunk

sűnket megkezdettük, s be is fejezém, jelentésemet Komáromban Vukovics urnak átadtam.

Az érseki uradalomba zárgondnoknak Fába Zsigmondot, báró Majthényi László jószágáiba Matyasovszky Lipótot neveztem ki.

Vissza kell pillantanom az 1848-ik évre, Jela-

A Montmorency-vizesés. (Rosti Pál cikkéhez. (Szövege a 264. lapon.)

míndnyájan foglalva, azt a kérdést tettem, hogy ezen kötelesség teljesítését szabad lesz-e az alszolgabíró urak valamelyikére bízni? A felelet rövid volt, de drasztikus: „*Önnél van a rendelet, ön teszi, különben függ.*“ Nehogy valamely, jellemem elleni véleményre tévedjen Vukovics Sebő ur, többé e tárgyról sem szólván, eltávoztam s a kellő egyéneket összeszedém, működé-

sics betörése idejére. Azelőtt ajánlott Barsmegye egy zászlóaljba szükséges honvédujoncokat; midőn már az ötszázat meghaladta a számuk, ezek Pestre küldetni határozottattak, s csakugyan Ordódy Sándor főszolgabíró és Mészáros László szolgabíró szekereken, kocsikon Vácig, én pedig előre voltam küldve, hogy a honvédelmi bizottmányt értesítem s egyszerszánd, hogy az ujoneok elszál-

lásolásáról s ellátásáról intézkedjenek. Azonban sem Nyáry Pál, sem más olyan, ki kellő utba tudott volna utasítani, nem volt Pesten, mind elmentek Pákozd felé. Végre utasítottam Nádós s Pándy alezredek urakhoz; ezek amnyit meg is tettek, hogy

doskodni s őket rendben tartani. Öt napi Pesten mulatásom után Nádós s Pándy urak tudtomra adták, hogy ezen újoncok a komáromi várba vannak rendelve, ott lesznek felszerelve s begyakorolva, s ha én is velök megyek, majd egyik újone

A nagyanya unokájával. (Szövege a „Vegyes” Lőzt.)

Pesten a vasúti indóháznál s Vácon, a nekem kézbesített nyílt rendelet tartalmánál fogva, az újoncok bevitettek Pestre, s ottan beszállásoltattak a Károlykaszárnyába; én pedig velök maradni kényteleníttem, s kötelességem volt róluk gon-

szárad századosa leszek, a mint ezt Birsmegeye is kívánja az ide küldött nyilatkozata szerint, annyival is inkább, mert — ugymond — az újoncoknak is az volt a forró kívánságuk, hogy az én vezérletem s gondoskodásom alatt ohajtanak ma-

radni, stb. Azért tehát rendezzem el dolgaimat, hogy holnap Komáromba szállhassam egy, a számunkra rendelendő gőzhajón.

Ez alatt találkozottmal Zalay Ferenc fiával, egy pesti ügyvéd régi ismerősömmel, ki már akkor a pesti önkéntes nemzetőrök között tizedes volt, de szeretett volna inkább honvéd lenni. Főtisztje igen nyájas, jószívű volt, kívánságát teljesítette, kötelezettsége alól feloldozta, és így átjött csapatomba. Nekem hatalom adatott Nádosy urtól, hogy altiszteknek alkalmas egyéneket szemeljek és nevezek ki, s megerősítés végett terjeszszem föl. Fájdalom, kevés volt az 575 újonc között olyan, kit káplárnak kiszemelhettem volna, és így őrmesternek való még kevésbé találkozott, azért én Zalay Ferenc urnak, mint istenadományának, nagyon megörültem, s azonnal őrmesternek ki is neveztem, ki valóban lelke volt a seregnek, s jó példája, szorgalma, lelkiismeretessége nagy hatást idézett elő; a legényeket naponkint oktatta; rendeleteimet pontosan teljesítette a még gatyás újoncok közt; egymás segítségével gyakoroltuk, oskoláztuk őket, s ugyanmilyre lelkesítettük, hogy ez lévén a magva a 17-ik zászlóaljnak, valódi vitéz honvédek váltak belőlük, mit a nagy-sarlói ütközetben be is bizonyítottak. Ezen vitézségnek csiráját, nagyobb részint Zalay Ferenc plántálta az újoncok szívébe.

Meg lévén rendelve a gőzhajó, mely az újoncokat Komáromba viendő volt, másnap reggel a pesti Dunapartra kiveztem újoncaimat a hajóba helyezés végett, de még 11 órákor sem enged-

hettem meg a hajóskapitány a behelyezkedést, mondván, hogy bizonyos ferslágokat vár, azokat kell előbb elhelyeztetni: Azonban a virgone újoncok elunván a várakozást, egy arra menő kofának almával töltött puttonját egy pillanat alatt kikapkodták. Én az ottan közel lévő kávéházban még némely nyugtatvány irásával voltam elfoglalva, midőn igen kedves őrmesterem bejön hozzám, a vétékes pajkosságot bejelenteni. Azonnal sorokoztattam őket, s a puttonyt elejükbe tétetvén, nyilvánítottam, hogy ha a puttony azon módon tele nem lesz, mint volt, öt perc múlva a kinél almát találok, keményen megbüntettem. Használt a gyors és szigorú intézkedés, mert nem volt ideje senkinek az almát megenni, mind visszarakták a puttonyba, én pedig újoncaimat keményen megdorgáltam, s hasonló kihágásért igen kemény büntetéssel íjlesztettem. Nem is tapasztaltam többé egy-nél több tolvajságot, s azt is felderítettem.

Ezen kihágás elintézése után magam mentem a hajóskapitányhoz, ki irányomban nagyon udvarias volt, és ámbár a ferslágok meg nem érkeztek, az újoncokat a hajó belsejében és fedélzetére elhelyeztük. Végre délután két órákor megindultunk, de az alatt észrevétlenül néhány pajkos gyerek mellőzvé a kijárást, a hajó hátulján kiugrott, s Posten maradt, s csak Komáromban tudtam meg, hogy kik hibáznak. Pár nap múlva azonban azok is utánam küldettek.

(Folyt. köv.)

Tóth Dániel.

A légzés és levegő hatásáról az életre.

(Felolvasatott a fehér vári „Vörösmarty-körben.”)

Korunknak jelszava a haladás; haladás a szellemi és anyagi téren; haladás a közügyekben és a magánviszonyok körében. A szellemi haladás legfontosabb tényezője a tudományok népszerűsítése. A művelt nemzetek belátván, hogy minden ország szellemi felsőbbsege és anyagi jóléte annál biztosabb, minél inkább el van terjedve lakói közt a szellemi műveltség: a tudományokról népszerű könyveket írtak, s mindenki által látogatható népszerű felolvasásokat rendeztek; mert ez uton olyanok is szakismeretek birtokába jutnak, kik az egyes tudományokból alapos készületséggel nem bírnak, vagy kik elfoglaltságuk miatt kevés szabad idővel rendelkezhetnek. Mióta az ismeretek népszerű nyelven adatnak elő, a műveltség, mely hajdan csak egyes emberek és egyes osztályok szabadalmazott tulajdona volt, egész nemzetek közkincsévé lett. Így van ez különösen

Angliában, Amerikában és szeretem hinni, hogy így lesz hazánkban is.

A népművelődés ügye hazánkban különösen nagy fontosságú, mert itt, mint alkotmányos országban, a nép politikai tényezőként szerepel és azért legelső hazafiai kötelességünk hasznos ismeretek terjesztése által a nép értelmét művelni, mert ekkor a politikai vélemények tömkelegében népünk az igaz utat el fogja találni, és nem fogja legalább barátainak azokat tartani, kik népszerűség vadászatból tévedéseit is legyezik, és kik oly ígéretekkel hitegetik, melyek rendezett társadalomban nem teljesíthetők soha.

Ezen társas kör, mely nevét Vörösmarty Mihálytól, e megye egyik nagy fiától, s a nemzet legnagyobb költőjétől kölcsönzé, alapszabályai-
ban arra kötelezte magát, hogy a művelődés előmozdítása végett népszerű felolvasásokat fog

tartani, és valóban csak ezáltal teszi magát méltóvá azon Vörösmarty nevére, ki egész életét nemzetünk szellemi haladásának előmozdítására szentelé. A természettudományokról leginkább elmondhatom, hogy azoknak ismerete rangkülönbség nélkül mindenkinek hasznos és szükséges, mert ezekből tanulják megfejteni azon természeti tüneményeket, melyeket az égbolton és a földön, körülöttünk és rajtunk mindennap látnak, és mely ismereteknek minden pillanatban hasznát vehetjük házi körünkben, ipar-dolgokban, a korti és mezei gazdaságnál egyiránt.

Mai nap, midőn az ég villámát a földre hoztuk, hogy azt gondolataink gyors közlésére használjuk; midőn a vegyszerek a napsugarakat is alkatrészekre fölbontva kimutatják, hogy a nap ugyanazon elemekből áll, mint a föld; midőn Európa Amerikának totteiről néhány pillanat alatt értesül, bár Amerika 1000 mértföldnyi távolságra van, s év-czredoken keresztül még létezését sem tudtuk; mai nap mindenkinek, ki a művelt névre igényt tart, ismerni kell azon természeti erőket, melyeknek tanulmányozása és alkalmazása ily csodával határos dolgokat eredményezett.

Jelen felolvasásom tárgyát a természettudományok egyik ágából, az élettantól választám. Az élettan a szerves testek életműködését tanítja. A növények, állatok s az ember szerves testek lévén, van növényélettan, állatélettan és ember-élettan. Az emberélettan az emberi test életműködéseit tárgyalja, ilyenek a légzés, vérkeringés, emésztés, bőrpárolgás, idegműködés és a többi. Jelen alkalmal a légzés rövid leírására szoritkozom.

A légzés az életműködések közt legfontosabb, tudja ezt mindenki, s azért oly borzasztó a légzés meggátlásának, a megfuladás-, megfojtásnak gondolata. A többi életműködések szünetelése mellett az élet egy ideig fönmaradhat, így étel nélkül napokig el lehetünk, a szív-működés szintén szünetelhet, mint pl. ájulás alatt, chloroform beszívása után az érző idegek nem működnek; ellenben a légzés megszüntével az élet is megszűnik. Az újszülött gyermek méhen kívüli életét egy lélegzéssel kezdi meg, s midőn a halál pillanata bekövetkezik, az életműködések egy kilégzés fejezi be örökre.

A légzésfolyamat könnyebb megértésére a légzés szerveinek ismerete szükséges. A test azon része, mely a tüdőket foglalja magában, mellüregnek hivatik.

A mellüreg csücsával fölfelé irányzott zárt kupot képez, és falazata mellkasnak nevezetik, ez hátul a gerincoszlopból, elöl a szegycsontból és

oldalt a bordákból áll. A mellüreg a hasüregtől rekesznek nevezett válaszfal által, mely inak s izmokból áll, van elválasztva. Az egészséges testalkatnak fő feltétele a tág és domború mellkas, minél nagyobb a tüdő, annál nagyobb az egyén munkaképessége; de szűk mellkas nem tétel ez fel mindig, mint némelyek hiszik, tüdővést vagy arra való hajlamot.

Miután a tüdő függélyes irányban egymástól teljesen elkülönített két részből áll, orvosi nyelven jobb és baltüdőt emlitünk. A tüdők a szájjüreggel összeköttetésben levő légeső által közlekednek a külevegővel; a légeső porcos gyűrűkből áll, és a mellüregben a két tüdő számára villaszerűleg két kisebb ágra oszlik, melyek hörgőknek hivatnak. A hörgők a tüdő állományába hatolva, ott ismét vékonyabb ágakra oszolnak; ezen vékonyodás és eloszlás aunyiszor ismétlődik, míg végre az egyes ágak oly finomak lesznek, hogy szabad szemmel nem láthatók. Ezen eloszlást úgy foghatjuk fel legjobban, ha a légesőt fatörzsek a belőle eredő ágakat pedig ezen törzsgyökereinek képzeljük. A hörgők legfinomabb ágai szabad szemmel nem látható kis hólyagcsákban, az úgynevezett légsejtekből végződnek; a légsejtek fala finom hártya, számuk a tüdőben 1800 millióra rüg, s ha vízszintes fölületen kiterítettének, 2000 négyszög lányi tért födnének be. A légsejtek tartalma, mint nevek is mutatja, levegő.

A tüdő továbbá öt véredény által összeköttetésben áll a szívvel. Véredényeknek vagy ereknek nevezzük azon kerek csöveket, melyekben a vér kering. A tüdőt a szívvel összekötő edények közt legnagyobb a tüdőútér, átmérője egy ujj; a négy kisebbek tüdő-viszereknek hivatnak. Ezen edények a tüdőben finom ágakra, úgynevezett hajszáledényekre oszolnak és a légsejtek falaiban végződnek. A légsejtek a bennük levő levegővel s a hajszáledények a tartalmazott vérrel képezik a tüdő állományát.

A légzést a mellüreg falának, azaz a mellkasnak váltakozó összehuzódása és kitágulása hozza létre. Valamint az emberi test minden mozgását, úgy a mellkasét is az izmok eszközlik, jelesen pedig a mell, hát, has, bordaközök és a rekesz izmai. A légzés a tüdőben levő levegőnek és a külső légnak folytonos kicseréléséből áll. Ezen levegőcsere a légnyomás törvényén alapszik. Midőn a belégző izmok működése által a mellkas kitágul és a mellüreg nagyobb térfogatúvá lesz, a tüdő közt és a mellüreg falai közt légüres tér támad, melynek betöltése végett a levegő a tüdő-

be nyomul; midőn pedig a kilégző izmok működése következtében a mellüreg megkisebbedik a levegő a tüdőből is két helyen kiszorítatik.

A beszívott levegő s a tüdőből kihellett levegő közt igen nagy különbség van, tehát a lég a tüdőben változást szenvedett. Ugyanis a légköri levegő áll térfogat szerint 21% ólonyból, 79% légeyéből és 10,000 részben csak 4—5 rész szénsavból; a kilégzett levegő pedig tartalmaz 15% ólonyt 79% légeyét és 4% szénsavat; e szerint a légköri

levegő a tüdőben ólonyt vesztett, és szénsavat vott föl.

És most elérkeztünk a légzés tulajdonképeni céljához, mely abból áll, hogy 1-ször a test táplálása által ólonyétől megfosztott vér a levegőből újra ólonyt nyerjen. 2-or. Hogy azon szénsav, mely a test táplálása közben a vérben képződött, a vérből kiűritessék.

(Folyt. köv.)

Fanta Adolf,
városi főorvos.

Egy hét története.

— Ápril 20. —

(VK.) Ha a múlt hét legérdekesb történetét a maga nivoltában szándékoznám itt leírni: akkor e tárcát nem betűkkel, hanem számokkal kellene megtöltenem, mert a múlt hét legérdekesb története az országos *költségvetés* volt.

De a milliók csak hadd ágaskodjanak teljes terjedelmükben a politikai lapok hasábjain, mi legfőlegb örömiüket fejezhetjük ki a fölött, hogy végre valahára megértük azt az időt, midőn a mi rovásunkra nem épen a hátunk mögött számolgatnak, hanem elő van torjesztve — a képviselők bírálata alá — mindaz, a mit az ország bevehet, és a mit kénytelen — kiadni

Fájdalom, itt is találkozunk azzal a rémmel, mely a mai világban a pénzügyéri exposékat oly elmaradhatlanul kíséri, mint testet az árnyék, s a „rendes“ rovatban a kiadás nálunk is százszor híjján majd két millióval haladja túl a bevételt; de hiába, a nagy államok nem azért zörgettek folyvást — s zörgetik ma is — a feyvert, hogy a békességre vágyó kisebb államok el lehessenek deficit nélkül is. S a mi deficitünk legalább olyan, hogy a bécsiek nagyon irigylik, mert végre is „Lear király“ örök igazságot mondott ki, midőn azt mondta: hogy a roszt még jónak látszik a rosztabb mellett!

Ez exposé bírálata a politikusoké, a képviselőké; s mi — nem akarva túllépni a kört, melyet magunknak e rovatban vontunk — csak egy pár kisebb számtételbe kapaszkodunk, rem titkolva örömiüket a fölött, hogy ezek is a kiadások rovatába jutottak. Örvendünk nevezetesen, hogy végre a nemzeti színházat is maga az ország segízi — ötv. négyezer forinttal; örvendünk továbbá, hogy a vajdahunyadi vár fennmarására szintén ötvenezert szántak.

A történeti kegyelet mindig egy kis borzongást érzett szívünkben, valahányszor híre jött, hogy a

Hunyadiak ósvára, ez a pompás műemlék, melyet külföldi utazók és tudósok is a legfestőibb középkori lovagvárak egyikének ismertek el, évről évre pusztúl, s egyszer csak végkép összedől. Most már lehet egy kis reményünk hozzá, hogy megmarad. S megmarad benne nem csupán egy képmélek, hanem oly forrás, mely a nemzeti öntudatot táplálja, mert nagy emlékezeteket hirdet, s az unokákat arra inti, hogy legyenek méltók az ósökhoz, s tartsák fenn ama történeti hivatást, mely a nemzeti életerő gyökerét képezi. A jövő nem kívánja tőlünk, hogy feledjük a multat. Ellenkezőleg, ugy vagyunk, mint az élőfa, mely annál magasabba emelkedhetik lombkoronájával, minél mélyebben becsátotta gyökerét a földbe.

A multak tisztelete azonban korántsem azt teszi, hogy ódon, elkopott, idejét múlt intézvények után epedjünk; hanem hogy tartsuk meg a múlt idők jó erkölceseit: hűségben, vitézségben, jellem-szilárdságban. Nem azt teszi, hogy visszakivánjuk a kiváltságok idejét, mint a hogy kívánja most egy falusi „demokrata“ kör, mely azt szeretné, ha a nemesség ezután megint nem adóznék, mint nem adózott hajdan.

Soha nemes fogalommal nem éltek annyira vissza, mint nálunk most e szóval: „demokrácia.“ Ugy tettek vele, mint sok ideig a felebaráti szeretet vallásával. Cégéről használták egészen ellenkező célokra. Palást lett, betakarandó oly törekvéseket, melyek az eszme lényegével merőben ellenkeztek.

A demokrát elvek nem egy politikai párt tulajdonai. Azok minden emberéi, kik a munkát többre becsülik az üres fényelgésnél, kik felebarátjukat nem születése, hanem értéke szerint itélik meg, s kik az anyagi jólétet és a műveltséget átálmósítani törekcsenek, hogy „minden ember legyen ember.“

Ha nem volna igen alacsony dolog, semmi sem lehetett volna nevelésesebb, mint midőn a hirhedt és pörüljárt *kecskeméti* igazgató ki — a mint bizonyítgatják — egész életében huzta vonta a „szegényeket“, épen a demokrácia nevében tört páleát Deák Ferenc fölött, ki távol minden fényelgéstől, ranghajhásztól, oly egyszerűségben s oly nemes munkákban élte le napjait, mint csak az észak-amerikai polgárok legkitünőbbjei. Meg lehet támadni e nagy jellemű férfi politikai nézeteit, alkotásait, (ehhez joga van mindenkinek mindenkit szemközt;) de hogyan lehetett arisztokratának nevezni oly embert, ki egész hosszú nyilvános életén át sohasem kívánt egyéb lenni, mint kötelességeit teljesítő — polgár?

Jellemző tudni, hogy épen az a „demokrata“, ki legkiméletelebbebbül támada őt meg, saját eselédjeivel mindig „nagyságotlatta“ magát.

A demokráciának nincs veszedelmesebb ellensége, mint az, ki e nemes elvet álarca gyanánt viseli. Hanem szerencsére, az álarca le szokott esni, s — tisztába jövünk azzal, a kit rejt.

Vegyük el például most a hangzatos szóvirágokat, a népszónoki pathószót, a nagy nevet, melyet hiába vett föl, s egy pár tévutra vitt hirlap meg gondolatlanul oda szórt dícséreteit, — s mi marad ez emberben? Egy közönséges népámitó, ki papolja az erkölcsöt, holott maga erkölestelenül élt; egy zavarosban halászó paraszta, ki politikust játszik, holott nem más, mint egy cynikus szemfényvesztő.

Senkinek sincs több oka súlyos vádakkal illetni ez embert, ki a félegyházi szomorú katasztrófa után a pesti megyeházi börtönbe került, s ott — mint mondják — oly embernek akarja föltüntetni magát, a kit a bajba csak úgy bele vitték, mint épen azoknak, kiket társaságával kompromittált.

Nagyobb csapás nem érhet ügyet, mint ha ilyen emberek apostolkodnak mellette.

Ime, a nagy zajjal és pesti segítséggel megalakított kecskeméti „demokrata kör“ is rösteli viselni e nevet, melyet ez az ember adott neki, s „népkörre“ változott. Valóban kicsoda kívánna demokrata lenni, ha ő is az volna! De legyen bármi: az álpróféták soha sem tehetnek tönkre egy igaz eszmét. Olyan ez, mint a bor, kiveti magából a salakot, forr tovább, megtisztul és éltető táplálékká válik. Nem szabad azonban bele vegyíteni semmit, mi lényegét is megronthatná.

Munka, művelődés: e kettő az igazi demokrácia célja. Ezeket kellene kitzúzni a zászlóra nálunk is mindenütt, hol még sokan vannak, kik nem szeretnek dolgozni, s még többon, kik nem sze-

retnek tanulni. Az ilyenek mind a két szárnyát megszegik e hatalmas eszmének. S lármázhatnak aztán mellette, de nem segítik elő haladását.

Ha újra magunkra haragítók is Szemere Miklós tisztelt költőnket, ismét kimondjuk, hogy a mi fogalmunk szerint: a demokrácia nem oly léhaság, melynek csak torka van, hogy lármázzék vele, hanem egy olyan szellem, mely ezer kézzel dolgozik és okos észszel műveli magát, hogy uralmat szerezhessen, az egyenlőség üdvös uralmát. Ennek a demokráciának vagyunk mi igaz hívei, abban a hitben, hogy ez a demokrácia fogja a népeket előbbre vinni, megadva az emberi méltóságot mindenkinek, a ki önérdemével szerzi meg, s fölvilágosítva a nemzeteket, hogy se a zsarnokok, se a népámitók ne használhassák föl játék-szerűl.

Az angol, az amerikai úgy lett szabad, hogy tanult és dolgozott. Törekedni előre a földön, s nem ábrándozni a levegőben — volt jelszavuk. A legszabadabb szellemű angol írók egyike — Macaulay — egész nemzetének véleményét fejezte ki, midőn mondá: „egy hold föld Midlessexben többet ér, mint egy birodalom Utópiában.“

Csak a költők kiváltsága áldomozni, de nem a nemzeteké. Ezeknek a szellemi és anyagi gazdagodás lépesőin kell fölemelkedni a — szabadsághoz. S nálunk is kezdik már építeni e lépesőket.

Ha végig sétálunk most Pest utcáin, mindenütt örömmel látjuk, hogy hónapról hónapra menyire emelkedik. Rozszant házak helyén pompás épületek, vasút-vonalak, füstfölgő gyárak, részvényvállalatok, a munka igazi hangya-pezségése mindenütt. Tavaly, harmadéve a dunaparti telkeket hiába árverelte a város kétszer-háromszor is egymásután; míg most az ajánlkozók árverelik föl egymás nyakára és a város hasznára. S a lakosság is egyre szaporodik, s akármennyit építenek: a lakás mégis mindig kevés.

Ha igaz volna: a mit a „Pariser Briefe“ híres írója mondott, hogy a főváros az az országokban, a mi a számlap az órán: t. i. biztosan mutatja az időt: akkor, Pestre tekintvén, azt kellene hinnünk, hogy most elég jó idő van az egész országban.

Természetes, hogy ezt a jó időt nem a kiegyezésnek köszönhetjük csupán, hanem tán még inkább a jó természet áldásainak; hanem a fő az, hogy föl kell használni a jó időt arra, hogy építsünk, mert minél több anyagi eszközt szerezünk meg, annál biztosabb a jövő.

S Pest nem csak épül, hanem magyarosodik is.

A város közgyűlése csak az imént jelenté ki,

hogy két év múlva nem lesz többé itt német színház az ő cégje alatt. A mostanit le fogják bontani, s újat nem építenek. Ha kell a német lakosságunk: lásson hozzá ő maga.

A népszínház művezetője és bizottsága pedig Budaváros kapuján zörget egy javaslattal, melyben a várszínház eladását kéri a városi pénztár javára, s a Horváth-kert színikörét a magyar színezetnek. Nem bizonyos ugyan, hogy e tervet most elfogadják-e; de nem kellene hozzá több tíz évi alkotmányos életnél, hogy Buda közönsége is a magyar színezetet adoptálja egyetlen édes gyermekének.

A nemzeti színház szintén számít a jobb jövőre, a főváros folytonos népesedésére, s húsz-huszonegyezer forintot szánt rá, hogy a nézőtér juliusban egészen átalakítsa. Még egy páholyosor, még

egy erkély a másodemeleten, lenn csupa zártszék, célszerűbben rendezett karzatok vannak tervben.

Most valóban gyakran „kicsi nekünk ez a ház,” kivált ha látványos dalművek és érdekes újdonságok kerülnek színre. S most is van épen egy ily újdonság, Éjzsáky Károly „Cydonia Imaja,” e kedves görög-világi színjáték, melyben a nyilas Ámor oly szeretetreméltólag űzi édes játékait.

Édesdeden mosolygunk rajta, míg eszünkbe nem jut a — szerző.

Tizenöt év előtt sok kedvvel és tehetséggel kopogott ő a színház ajtaján, de nem talált szíves fogadásra, s elnémült.

Most szívesen látnák, de hiába! — azóta más dolga akadt. Földeket sajátít a kolozsvári vasút számára, mint a közlekedési minisztérium egyik főmérnöke, s nem igen ér rá vigjátékokat írni!

Vegyes közlemények.

F. Gy. (*Történeti naptár.*) April hó 23-án adta ki Mária Terézia Bécsben azon belebbezési oklevelét, melyben „Fiume városát kerületével, mint tovább is külön, Magyarország szent koronájához kapcsolt területet“ rendeli tekinteni 1779. — 24-én megh. Shakespeare 1616. — 25-én választott Kázmér lengyel királylyá 1333. — 26-án kapcsolattott Olaszhon Ausztriához 1814. — 27-én tették le a londoni új parlamentház alapkövét 1840. — 28-án szül. b. Jósika Miklós 1796. — 29-én szül. Széchenyi Ferenc 1754.

— (*Valami a szakáll történetéből.*) Tudják a uracsaink, hogy a bajusz és a szakáll a la IV. Henrik (vulgo: kecskeszakáll) együtt, keresztet képviselnek. Midőn a mórók Spanyolországba betörték s azt meghódíták, a keresztények egy jelt kerestek, mi őket elleneiktől megkülönböztesse. Végre abban egyezének meg, hogy a kereszt jelét hordandják arcukon, s hogy ezt tehessék, a felső ajkon keresztvonalat s az áll felett pedig függőleges szakállt növesztének. Így eredett a bajusz meg a kecskeszakáll, mely tehát eredetileg a szabadság és egység jelképe volt.

— („A nagyanya unokájával“) című, lapunk 9-dik oldalán közölt rajzunkban eddigi életképeink sorát ismét egy szép darabban szaporítjuk. Az életképek családias jeleneteinek festésében legtöbb érdeme van az ugynevezett német iskolának, mely legtöbb melegséget, kedélyességet, életet, szeretetreméltóságot bír ezekbe önteni, míg az életképfestészet németalföldi nagy mesterei inkább a közélet humorisztikus vagy grotesk jelenetei iránt bírtak előszeretettel. Lehetsélen ez-

uttal kezdődő magyar életképfestészetünkről is meg nem emlékeznünk, mely leginkább csak a puszta, ugynevezett betyárjeleneteket vázolta s mely egyoldalúság s részben izléstelenségből való kibontakozást leginkább a szép tehetségű Munkácsy Mihály kezdette meg, ki már a családi élet finomabb, kedélyesebb színeivel is — és nem siker nélkül — próbálkozott meg, de még ő is mindig csak az elsőbb népelet rétegeiben mozog, holott az életképi szak a társadalmi egész életet magába ölelheti, a történelmi fontosságú jelenetek kivételével, melyek már tárgyuknál fogva más szakot alkotnak.

— (*Természetes virágóra.*) A celebesiek togébenek neveznek bizonyos kúszó növényt, mely náluk nemcsak az óra, de még az időmérő hiányát is pótolja. E növény egész éven át virágzik, s kelyhét a nap emelkedése szerint mindig jobban kitarja egész a delelő pontig, honnét kezdve ismét a naplementig lassanként becsukódik. A közölgő esőre nem csak kelyhe lesz szűkebb, de levelei is összezsugorodnak.

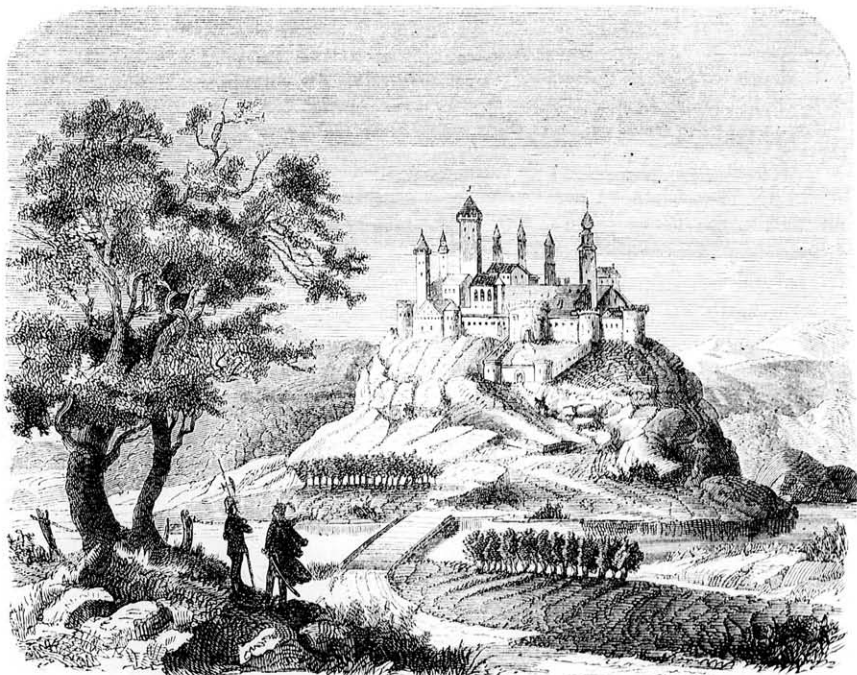
— (*Munkács vára.*) Munkács várostól délnyugotnak fekszik a munkácsi fegyház. — Munkács az 1855. jul. 1. Laxenburgban kelt legfelsőbb rendelet által megszünt vár lenni, ezentul a helytartó tanács intézkedése alá helyezett kerületi fegyházázzá lett. Minthogy azonban a belső helyiségek elégtelenek valának bizonyos számú fegyverek befogadására, az említett fegyház-felügyelő még az 1858. év telén több őrszoba elkészítése, és a következő tavasszal több pincének kiépítése által 700 fegyverre szükségelt há-

lótermek felszereléséről gondoskodott. Hasonlóképpen felállítva egy fegyházi kóroda, a várkápolna megnyitvatott, és a reform. és izraelita felekezetiek számára külön imolák készítették. — A fegyencek foglalkodtatására rendelt munkaszobák felszereltettek, s legújabb időben egy fedélpadlásból három új dolgozó terem, egy gőzmosókonyha és kútház építettett a felső udvaron. A munkácsi fegyintézeti igazgató t. Braidsver Alajos ur szíveségéből megkaptuk az ide 1856. jan. 2-tól 1864. márc. 15-dikeig hozott fegyencekről statisztikai kimutatást. E szerint összes számuk ezen idő alatt 2564 volt, kik közül 1544 elbocsátatott, 54 megkegyelmeztetett, 337 meghalt, 0 megszökött, 22 más intézetbe tétetett, s 604 a fegyintézetben maradt, kik közül 450 egytől 5 évig, 142 öttől 10 évig, 8 tiztől 15 évig, 4 tizenötötől 20 évig tartó börtönmre van ítélve. — Az elítéltek közül 170 r. kath., 161 görög kath., 42 görög nem egyesült, 18 ágostai, 184 heivét, 29 zsidó. — Életkorukra nézve 22 évig 60; 30 évig 215; 40 évig 189; 50 évig 87; ötven évesek felül 45. — Vétségükre nézve 1 nyilvános erőszakoskodó; 3 közhiteli papirhamisító; 1 vallásháborító; 2 nőbecstelenítő; 60 gyilkos; 113 emberölő; 17 súlyos testi sértő; 31 gyújtogató; 286 tolvaj; 4 sikkasztó; 82 rabló; 4 csaló. A fegyházigazgatóság személyzete áll: az igazgató, egy ellenőr, egy segédtsiszt és két íróból. A mostani erélyes és értelmes igazgatónak Braidsver Alajosnak, valamint a többi tisztnek csak irodája létezik a várban, magán ingyenes esinos kertekkel ellátott lakásuk, a vár alatti Palánka falu kincstári épületeiben lévén. Az örízett 60 egyenruházott fegyházi örből és egy hadosztály helyőrségi katonából áll. Az isteni tisztelet és vallásbeli oktatás a róm. kath. fegyházi lelkész által mindennap, a g. e. lelkész s ref. hitészónok által pedig kétszer hetenkint végeztetik. A fegyházi kórház külön házi orvos és sebész által látogatatik. Különbön az egészségi állapot itt rendkívüli kedvező. Ha egy fegyenc meghalt, társai a koporsót vállalkon és sorsosiktól, örfedezés mellett kísérve, a katonai temetőre viszik örök nyugalomra. A temetési jelet ép oly megindító, mint nagyobb ünnepélyek alkalmával az isteni szolgálat, a misét a fegyházi pap két rab segédkedése mellett mondván; a hangszerekhez értők a karzaton zengik és hangoztatják az egyházi hymust, mely köz é borzasztó harmoniaként vegyül a gonosztevők jaj-sohaja és láncsörtetése. Itt a rend, tisztaság, ész és munkásság inkább egy nagyszerű gyárt látszik előtűntetni, mint a

bűnök siralomházát. A fegyelmi büntetés ritka. Az intézet célja lévén nem egyedül büntetni, hanem lehetőleg javult, hasznos polgárokat adni vissza a társadalomnak, ezt az által igyekszik elérni, hogy a fegyencek kézi mesterségekre oktattatván s ezekben gyakoroltatván, képesítettnek büntetésük kiállása után becsületes életkeresetre s munkásságra. Munkájok keresményének egy része élelmi költségük fedezése, 3 rész pedig kiszabadulásukkor kezökbe adatik. Mesterségre nézve vannak: szabók, cipészek, takácsok, lakatosok, kovácsok, asztalosok, kocsi-gyártók, bodnárak, esztergályosok. Ezenkívül léteznek kőművesek és ácsmesterséghez értők, kik az épületek javítására használtatnak, valamint olyanok is, kik helyhiány, vagy koruk miatt az említett kézművekre nem alkalmaztatván — házi dolgoknál vétetnek igénybe. Ruházatjuk vászon és daróc, mit önmagok szőnek és varrnak. Az élelmi szerek szerződésileg vállalkozók által szállittatván, a fegyházi és kórodai konyhákban maguk a fegyencek által készítettnek s főzetnek; étkek izletes s egészséges. Egy fegyenc naponta (1863. évben) 38½ krba került. — Különbön az ujlag foganatba vett építkezések és célszerű beosztások által, jelenlegi ügyes igazgatóság alatt, a munkácsi fegyház még nagyobb fejlődésnek és tökélyesbülésnek néz eléje. Érdekesnek tartjuk itt még egy szemtanúnak jegyzeteit közölni. Minden fegyenc öltözete egyforma, — írja az intézett ezen látogatója M. K. — nyáron vászon rövid ujjas és nadrág, télen pedig az ugynevezett szürkankó és nadrág, fehér süveg és bakancs. Ezen öltözeteket a rabok maguk fonják, szövik és varrják. — Itt igazán teljes egyenlőség uralkodik, mindenkinek rövidre van nyírva haja, szakált egyik sem hordhat, csak bajuszt, s azért is csak a tapasztalt vizsga szem ismeri fel egyik másik rabban, hogy ez a társadalomban művelt ember lehete, míg amaz bárgyu és neveletlen; — a különbséget csak arcvonalaik, vagy tekinteteikből lehet megítélni, hogy ez a rab pénztárkezelő volt, amaz pedig közönséges lótolvaj; mert itt vannak közönséges bűnösök, bankó- vagy váltóhamisítók, pénzsikkasztók, hivattalal visszaélők, útonállók, gyilkosok, gyújtogatók és tolvajok. — Midőn a várba valamely fogoly bekerül, a fogház-felügyelő megkérdezi, ha tud-e valami mesterséget? ha nem tud semmit, megkérdi őt: mire akarja fejt adni? Így lesz itt aztán a juhászbojtarból suszter vagy lakatos, a kanász- vagy esikősből kerékgyártó vagy kovács; a sonkolyos tótból pintér vagy takács, a lóköttől könyvkötő, a

csizmadiából orgonista és az orgonistából csizmadia, stb. — A dolgozó reggeli 7 órától déli 11-ig, s délután 2-től 6 óráig tart. Vasárnap s ünnepnapokon szünet van; akkor csak templomba mennek. — Nevelt emberek finomabb kézművel vagy művészettel is foglalkoznak, — fényképeznek, festenek, fából vagy szalmából különféle apróságokat, emlékeket, különösen szép gyufatartókat készítenek, melyeket azután a felügyelő az útzóknak vagy másoknak elajándékoz, vagy önkéntes csekély díjért oda ad, s az összegecskét a készítők részére megtakarítja. — Jótevő hatással van a fegyencekre nézve már azon intézkedés is,

dolgozó rendszer mellett tehát anyagi érdeke s jövedelmező kútforrása is van a szegény rabnak, s nem csak hogy egy vagy más mesterséget megtanulhat fogsága alatt, melyből kiszabadulása után megélhet, de mestersége megindításához még egy kis tőkét is szerezhetvén, ezzel egész jövőjét, — ha ugyan becsületes és munkás ember kíván lenni — biztosíthatja, s büneiért meglakolván, megjobbulva léphet ismét a társadalomba. — Keresményükből a fegyencek hetenkint kétszer, vasárnap és esütörtökön, egy-egy messzely borocskát is ihatnak, s rendez obédjüket egy kis peesenyevel is megtoldhatják. Ez engedmény előttünk

Régi magyar váraink. III. Munkács hajdán. (Az augsburgi krónika után.)

hogy nemcsak az állam részére dolgoznak, hanem magánosok részére is munkálkodhatván, egy kis pénzt is szerezhetnek tartós fogságuk ideje alatt. — Munkács városa polgárai, s a környék lakosai célszerűleg fel tudják használni a rabok munkáit, azokkal igen sokat dolgoztatnak, és pedig mesés csekély díjért. Egy pár csizma varrásáért nem fizetnek többet két bankó forintnál, s csinos koci elkészítéseért, kerékgyártó s kovácsmunkával együtt 25–30 bankó forintnál; az anyagot természetesen a dolgoztatónak magának kell adni. — Így készítik el a várban a foglyok egész épületek fa- és lakatos-munkáit, stb. — A

csekélységnek tetszik, de egy rab előtt forma szerinti vendégség és nem mindennapi kedvezmény. — A vár falain még több történeti, s nem érdektelen felirat található. Azon részén a várnak, hol valaha a politikai fegyencek tartattak, s mely most rabok laktanyája, a középső vár udvarán fekvő épület nyugoti részén, következő felirat olvasható: „Illustrissima Ac Celsissima Transilvania Principissa Domina Susanna Lorantfi Hoc Opus Erigit Cora Vita 1657.” Ugyanezen épület keleti részén, a középvár udvarában ez olvasható: „Rákóczy-tér”, a belső homlokzaton a Rákóczy-család címerével.

Melléklap a „Hazánk s a külföld“-hez.

IV. évi folyam.

17. szám.

Pest, 1868. Április 23.

Három hasábos kis-betűjű sor egyszeri hirdetése 7 krajcárral számíttatik. (Bélyegdíj külön 30 kr.) — Hirdetések elfogadtatnak *Emich Gusztáv* hirdetés-felvételi irodájában Pesten, barátok tere 7. szám.

élelap szerkesztője, Mészáros Károly ellen. Vádló ügyvéd Ráth Károly, a korona ügyésze volt, ki a „Ludas Matyi“ egyik cikkének különösen az alábbi két pontját találta büntetésre méltónak. Ugyanis az 6-ik kikezdés így szól: — „Hanem ebalolke németje, még ugyan jól felsorfolta az árát annak a hátultöltő puskának, most olvasom a Jókai uram újságából, hogy hát egy-egy puskának a kontóját 35 forintra tették, a meiknek meg hátul lesz a lyuka. . . hát azt még 12 frrtal rótták feljebb, oszt a mikor az igazándi mesteremberekkel beszélték, hát akkor sült ki az impositura, mert mindegyik puskán akarták a ministerium urak nyerni legalább ¼ részét az egész árának.“ — A 6-ik kikezdés ezen tételt tartalmazza: „Csak látom én tensusram, hogy hát hiába visel paszamántos frakkot az ember, azért csakugy kitelik tőle minden kutyaság, oszt a mellett a bíróság a mellékterembe vonul, honnan ¼ óra mulva visszatérvén, elnök fölolvastatja a sajtó-törvény 10-ik §-át, mely a főnforgó vétségre a törvényileg rendelt büntetést szabja meg. Különös sújtó körülmény fönn nem forogván, a bíróság Mészáros Károly büntetését 1 évi fogságban és 400 ftnyi pénzbüntetésben állapította meg. — Mészáros Károly első sajtópörében tudvalevőleg 9 hónapi fogságra ítéltetett. — Valószínű, hogy a „Ludas Matyihoz“ hasonló mértékben aljas „Borszemjankó“ rágalmazó szerkesztőjét is nemsokára utol fogja érni a pártszempontból kedvezéseket nem ismerő igazságszolgáltatás sújtó keze.

* (A pesti demokrata kör e hó 15-dikén jegyzetes érveléssel oszlattatott fel.) E napon ugyanis a tagok nagyobb számú jelenték meg, mint bármikor. De alighogy a hats bejelentés, miszerint Böszörményi részére újlag 1960 ft gyűlt össze s alighogy Aldor Imre a mult gyűlés jegyzőkönyvét fölolvasta, a terem ajtaja megnyílt s az azon belépett biztos felhívta a gyülekezetet, hogy miután a belügyminister az egyület feloszlatta, az tehát többé nem létezik, nem türetheti, hogy itt tanácskozásokat tartsanak. Az egyület elnöke Vidats János kijelenté, hogy a kör csak erőhatalommal engedí magát szétszlatni, mire a biztos kitárván a terem ajtaját, két drabant megmutatá a szuronyt. Erre a gyűlés feloszlott.

* (A „Heti Posta“ s az „Igazmondó“) című politikai néplapokról az a hír merült fel egyik újságunkban, hogy az utóbbi belé fog olvadni a „Heti Posta“-ba, s ez „Igazmondó Heti Posta“ cím alatt fog megjelenni. Erre aztán más lapokban azon tudósítás jelent meg, hogy e hír alaptalan. Ezen ellenmondások földerítésére, mint a „Heti Posta“ szerkesztője, tudatnom kell, hogy igenis volt szó az „Igazmondó“-nak a „Heti Posta“-ba olvadásáról, s az ajánlatot nekem s kiadómuak maga az „Igazmondó“ szerkesztője, nagyrabecsült s igen tisztelt barátom, Jókai Mór tette azon

indoklással, hogy a két lap amugy is ugyaneget bal-középpárti irányt követ, minek legyenek tehát egymás versenytársai. Mi részünkről tisztza szívből örvendünk annak, hogy az „Igazmondó“ ezentul is fennálland, mert benne elvtársunkat s velünk ugyaneget törekvő harcost üdvözlünk. (Szokoly V.)

* (Szentesített magyar törvényeken kétféjű sas.) Szabolesmegyének e hó 1-én tartott közgyűlésén élénk vitára adott alkalmat azon pecsét, mely alatt az 6 felsége által szentesített 1867-ik törvényeket a belügyministerium a megyéhez átküldte. E pecséten a kétféjű sas látható, gyomrában Magyarország címerével. Ezt a gyűlés az 1848-diki törvényekkel összeütközönek látja, s elhatározták, hogy a miniszteriumhoz e pecsét féltretele iránt felírnak s ha ez nem használna, az országgyűléshez fognak fordulni. — A „Pesti Napló“-nak a schwarzgelbeknél sárgafeketébb újdondásza bizonyára erre meg azt fogja mondani, hogy Magyarország igazi cimere nem is a kettőskereszt s négy folyó, hanem a kétféjű sas; hisz csak egy hete csapta areul a hisztóriát és heraldikát, újból azt állítván, hogy a sárgafekete szín s a kétféjű sas 6 felségének. — „a magyar királynak családi színe és cimere.“ — Mondjátok, hogy a magyar szín és cimere teljes jogát nem lehet kivívni s erre megnyugszunk, de ne terjeszsetek undorító hazugságokat! Mért nem használt Mária Terézia egy ideig kétféjű sást?

* (A keletázsiai expedíció) ügyében, melynek ez évbeni utra kelte el van határozva, legközelebb tanácskozás tartatik, melyre a helybeli kereskedelmi és ipar kamra tagjai, ugyszintén a gözmalomok tulajdonosai is meghívatnak tanácskozás végett, és ekkor lesznek kiszemelve azon egyének is, kik Magyarország részéről részt vennének ezen expedícióban. Terveben van, mint halljuk, egy 3-dik hajó felszerelése is, de ennek költségeit a bécsi és pesti kereskedők és iparosok viselnék, s már ezutal nagy szállítmány hisztel és borral megrakva kelének utra úzletek és összekötetések azonnal életbeléptetése végett. Ha e terv sikerülne, ugy a kereskedelmi és iparkamrák és gözmalmi vállalatok részéről is küldethetnének ki egyének, mint ott maradó ügynők.

* (Az adófizetés megtagadására izgat) a „Slovensky Nov.“, ha a tótok kívánságai nem teljesítettek. Minden tót város intézzen petítiót az országgyűléshez. Ha a nemzetiségi kérdés nem rendeztetik haladéktalanul; ha nem nyerünk teljes egyenjogúságot; ha nemzetünk nem nyeregélyt az országos alapból; ha iskoláink nem lesznek tótok; ha megyénk hivatalos nyelve nem lesz tót; akkor kénytelenek leszünk az adókat megtagadni. Az fog aztán lenni élet halál harc! Féltre az agoniával, nekünk feltámadnunk kell! Csak nézzünk merészen szemébe ellenségeinknek, s be fogjuk látni, hogy legyőzhetők!

* (Hogy a bibonzásig mennyire el van terjedve) még az értelmiség között is, — írja a „Bihar“-ban, — épen nagy péntek reggelén tapasztaltam. Egyik barátommal korai hajnalban úgy 4 óra tájt, jöttem be N.-Váradra Szalontáról s utam épen a Körözs-utcán, más szóval a Körözs mentében vezetett, s ugyanakkor láttuk, hogy a part mellett, fel az ugynevezett kis-hidig, főleg a két merítőnél fiatal nők és leányok, köztük egy-egy férfi, mosakodnak friss Körözs-vízzel; majd a Körözs tulsó partján is láttunk előtűnedezni néhány női alakot, kik félve tekingettek körül, rejtélyes arccal bámultak egymásra, megmosakodtak s el-tűntek. Jobbára fiatalok voltak, de találkoztak korosabbak is, számosan az értelmiségből. Mi barátommal tanakodtunk róla, hogy tulajdonképen mi lehet ennek oka, de sehogya sem tudtuk megfejteni; míg végre ma reggel így magyarázták ezt nekünk: a kinek arca pattanásos vagy szöplős, ha nagy pénteken, napfeljötté előtt folyóvízben megmosakodik, a pattanás és szöplő elmulik. Mosakodás közben ezen szent igékkel kell hangoztatni: „Uram Jézus Krisztus, pusztítsd el a szöplőt és pattanást.“

* (A budai fürdők kora.) A rác fürdő 370—400 éves lehet, valószínűleg Mátyás korából; a rudas fürdő 320 éves, s 1543—1548 körül a budai török kormányzó létesíté; a király fürdő körülbelül 310 éves, s 1560—1566-ban alapítá szintén a budai török helytartó. Legifjabbik e sorban a császárfürdő, 290 éves, Szokoli Mustapha basa építteté 1566—1579-ben kinek fia szintén basa volt Szokoli-száde (Szokoli-fi) Mehmed név alatt.

* (Tollhába igazítás.) Lapunk 10-dik számában a suezzi csatornáról szóló cikkben tollhábából a „Vöröstenger“ helyett a „Márvány-tenger“ van fölemlítve.

Nyilt tér.

Nyilvános köszönet.

Öt év óta kinos hányási rohamokban s gyomor fájdalomban szenvedtem. Ez idő alatt minden évben 4-szer 5-ször is rám jött e kinos állapot, és mindig 6—7 napig tartott, úgy hogy éjjel-nappal (néhány percet kivéve) folyvást s nagy kínok közt hánytam, 8 napig semmit nem ehettem.

Külföldi és hazai ajánlott fürdőekben többször voltam. Orvosi segítséget, gyógyszereket sokszor siker nélkül vettem. Már többször kimondták orvosaim, hogy csak pár óráig élhetek. Végelgyógyulásba estem. Az erős rohamok fejemet is anyira megrázták, hogy gyakran több napig eszméletlenül voltam, emlékezetem kihalt, elhagytam.

Ily állapotban ajánlatotok Gombos B. ő méltósága gyomorerősítő itala. Miből 16 üveggel (félév alatt) elfogyaszta, a fentebbi rohamok egészen elmúltak, naponkint jobban érzem magamat, barátim előtt is föltűnő erőre jöttem.

Most azért, a midőn egyrésztől Gombos B. ő méltósága iránt tartozok kötelességet, e nyilvános köszönetemmel leróni akarom, másrésztől a szenvedő emberiségnek is kívánok jót tenni, hogy e fentebbi állapotomat leírva, nekik ez erősítő italt, a nekem lelki-tesztí erőmet visszaadó hathatós orvosszert szivemből ajánlom.

Pesten, február 17. 1868.

M á r Lajos, hit. ügyvéd.

H I R D E T É S E K.

Colmet gyógy-chocoládjai

1842 arany, 1837 ezüst, 1855 bronz jutalomérmét nyertek

A naponkint növekedő közkeleteltséget, melynek Colmet gyógy-csokoládjai örvendenek, azon számtalan szolgálat okozta, melyet azok a betegségek gyógyítására nyújtanak. Ezért is a leghíresebb orvosok, mint: Guersant, Fouquier, Rocamier, Trousseau, Herver, Chegoin, Marjion stb. kiválóan ajánlják.

COLMET VASTARTALMU CHOCOLÁDJÁT a halavány szín, ideges gyomorbakok, fehérfolyás, rekedések gyógyítására s a gyengéd testalkat erősítésére. Egy doboz vastartalmu chocolád-lépénykék 2 ft.

COLMET HASHAJTÓ CHOCOLÁDJA, hathatós szer a fűfájás, szédülés, gyomorsav, fülzúgás, illült májbaj, gutaités, csusz és szorulás ellen, kihajtja az epét és nyálkát. Ára 80 kr.

COLMET GILISZTA-CHOCOLÁDJA. Santonin tartalmu chocolád legbiztosabb és legkellemesebb gyógyszer a giliszta bajok ellen, különösen gyermekeknél egy üveg ára 1 ft.

Pesten a magyarországi főraktárban **TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszerésznél, király-utca 7 szám. 224

Hogy egyszersmind a kevesebb vagyonu mellbetegek is.

a már évek óta kitűnő hatásáról ismeretes, a köhögés, tüdőhurut, mellszűkülés, s hasonló mellbajoknál igazolt

Pectorinákat

Dr. HOHL J. J.,

a heideni sveiczi savgyógyintézet orvosától

megszerezhecsék, ezennel jelentékeny árcsökkenés áll fe. Mennyiség és minőség tökéletesen ugyanaz marad, mint eddig. Övakoávs az utánzóttaktól ajánlatik.

Egyedül valódián megszerezhetők 60 és 90 kros dobozokban (skatula) Pesten:

FORMAGYI F., gyógyszerésznél, a „Sz. Máriához“ Széchenyi-sétány, 26. szám.

Csak 4 ft az ára alólirótnál
1/2 eredeti sorsjegynök (nem igérvény)
8 ft 1/4 eredeti sorsjegynök
az állam által biztosított új

nagy hamburgi állami sorshuzásra,

a melynél csak nyeremények húznak ki 2 millió 317,700 márká ö-szesértékben 17,800 nyereménnyel, mint:

225,000, 125,000, 100,000, 50,000
30,000, 20,000, 2-szer 15,000, 2-szer 12,000, 2-szer 10,000, 2-szer 8000,
3-szor 6000, 3-szor 5000, 4-szer 4000,
10-szor 3000, 79-szor 2000, 4-szer 1000, 4-szer 1200, 106-szor 1000,
106-szor 500, 6-szor 300, 105-ször 200, 7906-szor 100 márká és sok egyéb nyeremény.

1/4 sorsjegyek is kaphatók 2 frtért.

A húzás f. é. majus 13. és 14-én történik.

Hivatalos húzásjegyzék és a nyeremény-pénz eziáltban a húzás után azonnal megküldetik.

Szíves megbízás egyenes pénzküldeménnyel, még a legtavolabbi vidékekre is gyorsan és hallgatás mellett teljesítettek.

HORWITZ NATHAN,

bankár Hamburgban.

Az én fiztetem egyike a legszerencsésebbeknek, és már nevezetes öszegű nyereményeket fiztettem ki Ausztriában.

Cs. kir. kiz. szabadalmazott,

gyorsan száradó

GAZDASÁGI FÉNY-LAKK,

padlatok és bútorok bevonására.

Ugyan az fél óra alatt megszárad, s a nélkül, hogy az utánkeféslés igénybe vétetnék, a padolatokat hosszú ideig a legesimesőbb állapotban fenntartja. A lakk alkalmazása, mely igen egyszerű, s nemcsak átlátású, hanem mint bor-tő-festékminőségben is font számra 85 kroun kapható, a használati utasításból, mely minden vevőnek kiszolgáltatik — bővebben megvdható.

Egy négyzetgöl nyers padolat bevonására egy font lakk számittatik. A palackok és pakoló-ládák külön számittatnak; vidéki levélbeli megrendeléseknél kéretik, hogy a padolatok s a kívánt lakk minősége világosan előadassék.

Valódi és legkitűnőbb minőségben kapható a készítőnél:

KEIL ALAJOS,

polgári üveges és üvegkereskedőnél B e c s b e n.

A bizomány-raktár Buda-Pestre nézve egyedül és kizárólag:

GIERGL HENRIK

üveg- és tükörkereskedésben létezik, váci utca 15-ik szácz; a „korona“ kávéház mellett. 37 (2—2)

Altesti

sérvkenőcsöt illetőleg.

Orvosi bizonyítvány.

Tisztelettel kérom t. Uraságodat, hogy betegjeim számára ismét 7 kis cseréppel küldjön az ön kitűnő sérv-kenőcséből, és pedig a gyengébb fajtából 2 edénynyel, s az erősebből 5 edénynyel. Az Uraságotól eddig szállított adagok soha nem sejtett eredményt idéztek elő, s így ön által a szenvedő emberiség egy orvossort nyert, mely nem csak gúnytárggyá tesz minden teoriát, hanem a sérvben szenvedő emberiséget leírhatlan szavakban hállára kötelezi.

Staudnitz-Siegenderf, Haynau körület, Porosz-szülizés, jul. 31. 1867.

Dr. Kraudt.

A fenti kenőcs egyenesen a foltalattól nál Sturzenegger Goitliebtl Herisau-ban, Appenzelli Cantonban (Sveicz) kapható, úgyszintén Formágyi F. úr gyógy-szertárában a „sz. Máriához“ Pesten, Széchenyi sétátér 26. sz. és Quirin A. úr városi gyógytárában a „tekete sasmál“ Temesvárott.

Egy esorép ára 3 ft 20 kr., az érték beküldése mellett. Gyógyulás minden gyuladás nélkül, a legbőbb esetben biztosan. Használati utasítás, egyéb bizonyítványokkal, ingyen. Nagy tartalmú sérvkötőraktár.

Medaille de la société des sciences industrielles de Paris.

Semmi őszhaj többé!

MELANOGENE

Diouquemarell Rouenből
Gyár: Rouenben, rue Saint-Nicolas 39.

A haj és szakálnak pillanatnyi gyors, — bármely árnyasatu a bőrre nézve minden kártékony hatás nélküli festésére.

Ezen festőszer legjobb valamennyi eddig használtat közt. Főraktár: Pesten **Török J. gyógy-szerész** uszán, királyutca 7. szám. Ára 3 ft. 50 kr, postán 20 koral több.

PÉNZ

letétjegyekért,

kölesönnel terhelt értékpapirok és sorsjegyekre, gyémántok-, gyöngyök-, arany- és ezüstre, úgyszintén olyan zálogjegyeket nagyobb összegben, átvesznek legnagyobb értékben egyes egyedül csak

Nyitrai S. és társa

aranyműve-ek Pesten, hatvani utca 15. sz.

38. (12—2)

EMICH GUSZTAV

könyvkiadóhivatalában,

(Pesten barátoktere 7. sz. l. em. megjelent és kapható:

Napló. Lapok a mult és jelenből Diszkrétésben csattal 2 ft. 50 kr. Legfinomabb bőrkötésben 3 ft. 50 kr. Ez emlékkönyv finom le- vőlpapírosra van nyomtatva, s az év minden napjára egy lappal el- látva; a lapok legfelső részét legjelesebb írónk és költőink műveiből vett jelmondatok vagy versek foglalják el; alul az e- napra eső nevezetes történeti események vannak följegyezve. A lapok közepe pedig fehérre van hagyva, hogy arra kiki saját jegyzeteit s gondolatait írhasa. — Különösen ajánlható hölgyek- nek szánt ajándécul.

Ugyanott megjelent továbbá:

Peschier A. GALLICISMES DIALOGUES. Francia nyelv- sajtásatók köz- és társaséleti be- szélgetésekben, közmondások- s példabeszédekkel. A francia nyelv alapos ismeretére törekvők s abban jártasok használatára. Oldalagos fordítmányban közli Fekete Soma 1 frt.

Száz magyar népdal. Gyűjtötte s Bognár Ignác zongora- kisérétében kiadta Füredi Mi- hály, Harmadik, olcsó kiadás 3 frt.

Diszkiadás, csinos vászonkötés- ben 5 frt.

Ötven eredeti magyar dal és népdal. (Uj folyam.) Hang- jegyre tette Bognár Ignác. — E gyűjtemény egyszermind a Füredi Mihály által kiadott 100 MAGYAR NÉPDAL folytatása 2 frt.

Népek lantja. Greguss Ágostól. (A kántföldi népdalok második- bővített kiadása.) Diszkrétésben 1 frt. 30 kr. (Tartalmaz spanyol, portugál, provencés, olasz, fran- czia, norman, lengyel, ruthén, cseh, német, flamand, breton, skót, arab, cserkesz, ind, malaj, sina, sat. népdalokat magyar fordii társban.)

Bethlen Miklós gróf TÖRTÉ- NETI EMLÉKRAJZAI. Fran- cziából Toldy István. Két rész egy kötetben. 2 frt.

Szokolj Viktor. PETŐFI ÉLE- TEBŐL. Regényes rajzok. 1 frt.

Hunfalvy János. A MAGYAR BIRODALOM TERMÉSZETI VISZONYAINAK LEIRÁSA. A Magyar Tud. Akademia megbizá- sából. Három (igen erős) kötet. 12 frt.

Hunfalvy János. AZ OSZTRÁK BIRODALOM RÖVID STATISZTIKÁJA, különös tekintet- tel a MAGYAR ÁLLAMRA. 1 ft. 50 kr.

Kazinczy Ferencz LEVELE- ZÉSE Kisfaludy Károlylval s ennek körével. Kiadta Kazinczy Gábor. 2 frt.

Kecskeméthy Aurél. Gróf SZÉCHENYI ISTVÁN UTOL- SÓ EVEI ES HALÁLA (1849— 1860.) Második kiadás. 1 ft. 20 kr. Gászner Lajos. A GYORSIRÁS (Stenographia) rövid és magyar nyelvre alkalmazott tana. Máso- dik, bővített kiadás. 80 kr.

Dalfüzérke, válogatott népszé- rü dalokból füzte Kecskeméthy Csapó Dániel. Négy füzet; ára egy-egy füzetnek. 20 kr.

A „HONVÉD-ALBUM“ előfizetőinek névsora. *)

(*Halottak közleménye.*) Polgári olvasókról M. Berény 5 ft; Molnár János v. honvéd F. Segesd 5 ft; Berenczy Emanuel Hamburg 5 ft; Bárkányi Mihály tanító Szeged 5 ft; Artbauer N. Németségfalva 4 ft; Kovács-Vurm Mária Orosháza 2 ft 50; Gerson Antal T. Ujlak 5 ft; Komáromi Nozák Péterné M. Saigott 5 ft; Egressy Vasul lelk. Bereza 3 ft; Vladár Kristóf Kézdivásár 2 ft 50; Koós Károly S. A. Ujhely 4 ft; Pfannschmidt Klementina Lőcsé 8 ft; ugyazan 8 ft; Kékesy-Komáromy-Mária Balkány 8 ft; Weishauss Jakab — 8 ft; Tóth Miklós lelkész — 8 ft; Bartos Gusztáv — 8 ft; Gottlieb Béza — 8 ft; Petrucy Ferenc asszázós Körtvélyes 8 ft; Kékesy Mihály P. Bánháza 9 ft; Weishauss Gyula Balkány 8 ft; dr. László Elek gyűjtő — 8 ft; Molnár Ferenc lelkész Jászberény 4 ft; Ujhely Sándor Balkány 4 ft; Somogyi Ignác — 4 ft; Horváth Imre káplán gyűjtő Barcs 8 ft; Kristóf Sándor — 9 ft; Fröhlich Ede Szulok 8 ft; Faller József Barcs 6 ft; Layer István — 5 ft; Klezli Vilmos — 4 ft; Mölling József — 5 ft; Gótt Ede Babocsa 5 ft; Havlicsek József Szulok 5 ft; Fingel-nagel József — 5 ft; Pámmer Péter Barcs 5 ft; Jancsics Antal — 5 ft; Vargha Gáspár gyűjtő N. Várád 5 ft; Jeney József — 5 ft; Szabó János — 8 ft; Takács Károly — 8 ft; Dus László 5 ft; Markhot István T. Sz. Miklós 8 ft; Tunner Béla Temesvár 5 ft; Fritsch J. G. — 5 ft; Mardorier Agost — 5 ft; Felix Emil — 5 ft; Papp János — 5 ft; Gruber Károly — 5 ft; Leonardt József — 5 ft; Klein Jakab — 5 ft; Gold Adolf — 8 ft; Sonnenfeld Max — 8 ft; Goldstein Ignác — 2 ft 50 kr; Koós István Szathmár 8 ft; Jók Gábor — 5 ft; Fodor Imre — 5 ft; Koós György — 5 ft; Győri Károly — 5 ft; Heletya György — 2 ft 50; Visky Károly — 2 ft 50; Szegedi Gyula — 2 ft 50; Jók Ignác — 2 ft 50; Oravcs János — 2 ft 50; Monus Ferenc — 2 ft 50; Fehér Sándor Béli 5 ft; Virág Antal pleb. Pordány 5 ft; Pótyondy Rosalia Szil-Bárhány 8 ft; Jambory Béla Csorna 4 ft; Vargány Zsigmond papnöv. Csorna 4 ft; Gyuris Pál Moszóg 5 ft; Tepper József — 5 ft; Márky Mihály Dióspusztá 5 ft; Herold József Pusztá-Monostor 5 ft; Ajlich Horvát Bertalan gyűjtő — 5 ft; Taly Lajos — 4 ft; Fehér Kálmán — 4 ft; Zrumszky Ferenc — 4 ft; Meleg Mihály — 4 ft; Csöbel Antal — 4 ft; Glidung János — 4 ft; Borhy Béla — 4 ft; Aszóy Mihály Tokaj 2 ft 50; Szabó Károly — 4 ft; Kántor Vilmos — 2 ft 50; Királyfalvy Róbert — 2 ft 50; Schrötter Endre — 2 ft 50; Tichy Károly — 2 ft 50; Karácsonyi Péter — 2 ft 50; Józsa Pál — 2 ft 50; Kémárky Kálmán — 2 ft 50; Wárady — 4 ft; Isépy Elek — 4 ft; Tury Elek Palatka 8 ft; Máté Gergely Kolovár 5 ft; Barkas József — 5 ft; Csöbel Albert Jussón 4 ft; Gámán Jánosné gyűjtő Kolyán 8 ft; Gauding Imre Kinizsállás 8 ft; Tarbóc Károly — 8 ft; dr. Fekete Lajos — 5 ft; Mészáros Hilyés — 5 ft; Csauner Gusztáv Király-mező 2 ft 50; Tomak József Kenderes 2 ft 50; Kovácsy József Helesfa 2 ft 50; Fodor Pál gyűjtő K. Geresz 2 ft 50; Tamáska János — 2 ft 50; Mesterházy István — 2 ft 50; dr. Szarka Károlyné — 2 ft 50; Halasi Nagy Mária — 2 ft 50; Nagy Jenő R. Szemeré 2 ft 50; Szarka Dénes Kisge-reed — 2 ft 50; Enjós Gábor — 2 ft 50; Takács Károly — 2 ft 50; Szarka Sándor — 2 ft 50; Zékány József Varannó 2 ft 50; Hodoly Elek — 2 ft 50; Jedinak János — 2 ft 50; Kéler Ede — 2 ft 50; Szeuker József Saacsur — 2 ft 50; Balogh Miklós — 2 ft 50; Fűsényi György Vehécs — 2 ft 50; Zelonkay József Zsalobins 2 ft 50; Krasnopolsky Bertalan Tavarna 2 ft 50 kr; Henmann Sándor V. Csemetnye — 2 ft 50; Fawarka Lajos gyűjtő Vajuhely 4 ft; Klec-nath — 4 ft; Bordeny György — 4 ft; Gotspreiss Rezső — 4 ft; Koppal Károly M. Saigott 8 ft; Ambrusini Károly — 8 ft; Mednyánszky Lajos honv. alezred. 2 pl. Nervi (Olaszország) 10 ft; Fernet Kornél Tokaj 4 ft; Bodnár András — 3 ft 50; Vincze Miklós Pest 4 ft; Ginszery Nándor cs. kir. alorvos Brandels 8 ft; dr. Löwényi János cs. kir. orvos a 11. huszárezrednél — 8 ft; Alexy Győző K. H. Váralja 5 ft; Onody Károly — 8 ft; Knusa Adolf ev. lelk. Tót-Pel-5 ft; Missory Ferenc K. Ocell 8 ft; ifj. Péteri Károly szcs 8 ft; Missory Ferenc K. Ocell 8 ft; ifj. Péteri Károly szcs 8 ft; Vándorhely 2 ft 50; Ösv. Prekup-Jeney Kristína — 2 ft 50; Vékry Sándor h. főhadnagy gyűjtő M. Királyfalva 2 ft 50; ifj. Keller Pál A. Bismánd 5 ft; Zathurecsky László 5 ft; ifj. Keller Pál A. Bismánd 5 ft; Antók István Cséka Baróth 5 ft; Magyar Pál N. Tarna 5 ft; Antók István Cséka Baróth 5 ft; Illés Antal Attala 4 ft; Róssa György Mélykút 4 ft; Szabó Klára Esztina 4 ft; Sáfary Agost K. Kőre 2 ft 50; Fű-

zei József v. huszártiszt Kóly 2 ft 50; Gáspár András Bihar 2 ft 50; Merl Ferenc Baja 2 ft 50; Jakabcsi Samu Hradek 5 ft; Kónya Péter T. Kanizsa 2 ft 50; Katsitsay Sándor Josefova 2 ft 50; Kubányi Ferenc Sziszek 4 ft; ifj. Kubányi Ferenc — 2 ft 50; Abraham Bálint Tasnád 4 ft; Abraham Dávid — 4 ft; Kostensky Adló 10 pl. Seimec 25 ft; Tibély Ernő Agoston — 5 ft; Szloboda Béla — 5 ft; Margóty János gyűjtő — 8 ft; Priviczky Rezső — 5 ft; Wankovits Lajos — 5 ft; Priviczky Ede — 5 ft Marschalko Gyula — 4 ft; Szinczius Jakab — 4 ft; Geller Rezső — 4 ft; Valkovics Károly — 2 ft 50; Pályi-Stelczar Erzsébet Sopron gyűjtő 5 ft; Pesty-Szállágyi Alojzia — 5 ft; Reichard Istvánka — 5 ft; Vaniss Adolf — 5 ft; Nagy Kálmán — 5 ft; Saigethy Béla — 5 ft; Pályi Ilka — 2 ft 50; Galambos Agnes — 2 ft 50; Kollár Gyula — 2 ft 50; Király József Pál — 2 ft 50; Horváth Rezső — 2 ft 50; Szabó József — 2 ft 50; Szallágyi Imre — 2 ft 50; Horváth Amália — 2 ft 50; Csendes J. F. — 4 ft; Bárkányi Lajosné Sárkánypuszta 8 ft; Stepan Károly Bátoroksz két péld. 8 ft; Ujlaky Ferenc Gyulaj — 2 ft 50; Mikola László — 2 ft 50; Goldscherek József pleb. Szatizsina 5 ft; Nagy Károly — 5 ft; Vargay Mihály — 5 ft; Molnár Lajos — 5 ft; Sámuel Alajos Saári-pusztá — 5 ft; Milasevits Márton Szatizsina 5 ft; Szerencsy Ferenc Baja 5 ft; Kovács Lajos Szatizsina 5 ft; Kovácsics Antal — 2 ft 50; Flach Ferenc — 2 ft 50; Némethy Imréné Polgár 4 ft; Pászthory Tóni — 4 ft; Koller Teresia — 4 ft; Szűcs Bertalan — 4 forint; Tóth Albertné — 4 forint; Windisch Józsefné — 4 forint; Köstler Lajosné — 4 ft; Simig Lajosné — 4 ft; László Mátyás — 4 ft; Ribiczky Adám László — 4 ft; Orth A. J. Uj-Arad 5 ft; Grünwald József — 2 ft 50; Husságh Ferenc — 2 ft 50; Keller Gyula — 2 ft 50; Kuty Nándor — 2 ft 50; Pintér Gyula — 2 ft 50; Reichert Béla — 2 ft 50; Termálgó Csesar — 2 ft 50; Tóth Imre — 2 ft 50; Vojesik Lápót — 2 ft 50; Aigner Ödön Szeged 6 ft; Szathmári Károly Pankota 8 ft; König Rósa Thereszós 8 ft; ifj. Szabó Lajos Róháhid 8 ft; Bíró Károly Karva 5 ft; Vargha Teréz Füzesgyarmath 4 ft; Porhonszák András Szistina 2 ft 50; Werbvoszky Péter Odvos 2 ft 50; Kassner Lajos Szaklonyba 2 ft 50; Mile József Gyűrűsmező pusztá 2 ft 50; br. Kemény Borbála Sinfalva 2 ft 50; ösv. Korodi Sámuelné — 2 ft 50; Gombos Zsigmond Tornócs 4 ft; Zathurecsky Ferenc Pappits 5 ft; Adorján Imre Csik-Martonsfalva 2 ft 50; Pethő Géza Sallóvári pusztá 5 ft; Diószegi Bálint — 5 ft; Várhelyi Bonifác zirci papn. Pent 5 ft; Gerley Mária nék. papn. — 2 ft 50; Básti Ferenc — 2 ft 50; Messlányi Károly — 2 ft 50; Tihamér Farkas — 2 ft 50; Korody Endre — 2 ft 50; Gyürky István — 2 ft 50; Szekács János — 2 ft 50; Holics Gyula — 2 ft 50; Ruzsicska Kálmán — 2 ft 50; Rhorek Emil — 2 ft 50; Róssa Ferenc Debrecen 5 ft; Pecháta Argay Anastásia Új-Pest 8 ft; Halassy János K. Harta 5 ft; Pogány Ráky N. Réa 2 ft 50; Bigó Sándor Margitta 4 ft; Holéczy-Ruman Emilia E. Maróth 2 ft 50; Gereöffy Ferenc Makó 2 ft 50; dr. Friedmann Bernát H. Búszörmény 2 ft 50; Málnafy Amadé S. Németi 2 ft 50; Kovács András H. Búszörmény 2 ft 50; Csánk István O-Hodos 2 ft 50; dr. Havassy Béla K. Cell 2 ft 50; Benkeovics Imre Verébely 2 ft 50; Ring-hoffer Sámuel T. Kanizsa 2 ft 50; Matkovics Ignác főhad-nagy s 7. serezednél Gratz 4 ft; Jaakula Antal F. Motesicz 4 ft; Richter István Baar 4 ft; Horváth Pius k. r. áldozó Pént 8 ft; Nagy Károly — 4 ft; Tóth Miklós ref. lelk. Búd-Pent 8 ft; Nagy Károly — 4 ft; Tóth Miklós ref. lelk. Búd-Pent 8 ft; Nagy Károly — 4 ft; Ripperger Károly Glina 5 ft; Orságh József Pécs 4 ft; Sikovits Tamás — 4 ft; Antal Pál — 4 ft; Radenich János — 4 ft; Förster

*) 8 fittal díszes kötést példányra, 5 fittal címképes borítékkal ellátottat turentek előfizetők. A 4 fros előfizetés fele a 8 fros s a 2 ft 50 kr. az 6 fros összegnek, a másik fele az album megküldésékor postai utánvétel útján áttetelven meg.

Minden tizedik előfizető teljes 5 froszi előfizetési díjazást a szabadidőjére szobra javára Pest városi leltári pénztárából helyettesít el.

Ezen szobor javára azonban kéremlyen csakly külön-felaján-lakot is legnagyobb késszennel vesznék át, tudatva, hogy a számadékos nyilvántartása tekintetéből úgy az előfizetők, mint a külön adakozók neveit is kasszeget mind lapunkban, mind a „Honvéd-album“ végén kinyomtatjuk.

A „Hradek s a K.“ szerkesztője.

Béla — 4 ft; Gózon Lajos — 4 ft; Goócs Gyula — 4 ft; Egry József — 4 ft; Lacoza József gyűjtő — 4 ft; Szikszay János — 4 ft; Szél-Béresy Borbála Báránd 8 ft; Kelemen Sándor Szerep 8 ft; Ludvig János ref. lelk. Báránd 8 ft; Szuper Lajos — 8 ft; Medziradasky Miksa P. Kovási 8 ft; Kasztl László Tetétlen 5 ft; Lojka Károly — 5 ft; Vetésy Mihály Kaba 5 ft; Fiók Vince rektor Báránd 5 ft; Kis Bálint földész — 5 ft; Biró András földész — 5 ft; p. Kis Sándor földész — 5 ft; Futó István földész — 5 ft; Juhos Sándor földész — 5 ft; Katona Lajos földész — 5 ft; Balogh János földész — 5 ft; J. Katona János földész — 5 ft; Kovács József földész — 5 ft; Papp László bérlő — 5 ft; Friedmann Sámuel — 5 ft; Biró János földész — 5 ft; Vágó Ferenc jegyző gyűjtő — 5 ft; Fleischel August Hamburg 8 ft; Szilágyi Gyula Ujndvár 5 ft; Rendek József esp. pleb. Ersekújvár — 5 ft; Vallus István kaplán — 5 ft; Nabiner Nemez tanár — 5 ft; Dárdásy Gusztáv tanár — 5 ft; Prunyi Békes tanár — 5 ft; Asbóth Lajos Lugos 4 ft; Tallián Ede pleb. Légrad 6 pl. 30 ft; Gundy Miklós D. Földvár 4 ft; Prihrady Guido Igló 8 ft; Vasilevits Döme Rékas 8 ft; Sák Pál — 8 ft; Krajcssek János — 8 ft; Prodanovits János 8 ft; Veigl Károly — 8 ft; Mihalts N. — 8 ft; Schaefer János — 5 ft; Bachicssek Eduárd — 5 ft; Rajkócsy György N. Topolovetz 8 ft; Kumberger Bruno Jezvin 8 ft; Manojlovits Sándor Krajlevéaz 8 ft; Békefy Alajos Lukovetz 5 ft; Zakarjás István Hityás 5 ft; Bevarin György Kissel 8 ft; Hermann Glauber Iktár 8 ft; özv. Valkó Gusztáv Poszony 8 ft; Baliga Móric — 8 ft; Keszler Tivadar — 8 ft; Kozics E. — 8 ft; Vavrecska János — 5 ft; Güntner M. Vilmos — 5 ft; Mihályi T. E. — 5 ft; Hackenberger — 5 ft; Paschenwein — 5 ft; Balázs Antal — 5 ft; Vályi János Páozin 4 ft; Somogyi Sándor Soos 4 ft; Pesthy István Z. Minszent 2 ft 50; Czizányi Károlyné Kóvágó-Óra 8 ft; Inrek Jánosné N. Pécéöl 8 ft; Köves Mariska F. Órs 8 ft; Rigler Mari és Anti B. Füred 5 ft; Olvasóköz — 5 ft; Bohusiczky Antal N. Pécéöl 5 ft; Kovács István F. Órs 5 ft; Márton Tamás — 5 ft; Saáry Károly N. Pécéöl 5 ft; Teasdale C. Vilmos — 5 ft; Vermes Ilés Vespérm 5 ft; Virthl Mariska Tata 5 ft; Morócza Kálmán gyűjtő F. Órs 5 ft; Dezsényi Károly B. Füred 2 ft 50; Eszy-Rigler József — 2 ft 50; Kőrösy Imre Vespérm 2 ft 50; Orbán Ignác B. Füred 2 ft 50; Döry József Tamási 5 ft; Döry Vilmos Dombóvár 5 ft; Forster Zsigmond Zomba 5 ft; Döry Laura — 8 ft; Muray-Döry Helén 8 ft; Döry Frigyes — 5 ft; Döry Zsigmond kamarás K. Dorogh 8 ft; Brassay Mihály Szegszárd 5 ft; Georgievich Pál Zomba gyűjtő 5 ft; Roth Ferenc — 2 ft 50; Kendeffy Borbála Nagy-Ida 4 ft; Baky Ferenc Kún-Szentmiklós gyűjtő 4 ft; Horváth László — 4 ft; Kerék József — 4 ft; Balogh Sándor — 4 ft; Mező Lajos — 4 ft; ifj. Pásztor János — 4 ft; Stoits Antal — 4 ft; Gyenes József — 4 ft; Szentpétery Pál — 4 ft; Bónis Károly — 4 ft; Baky Elek — 4 ft; Kis Mihály — 4 ft; ifj. Peták Sándor — 4 ft; dr. Jéchy József — 4 ft; Balyko Mihály — 4 ft; Szűke István — 4 ft; Sáska Gábor — 4 ft; Bebek Mihály — 4 ft; Bors Károly — 4 ft; Tóth Ferenc — 4 ft; Dengl György Uj-Arad 8 ft; Jiraszek Ferenc — 8 ft; Borbora Manó — 4 ft; Pock Zsigmond — 4 ft; Füvegy József — 4 ft; Hackel Ignác — 4 ft; Heintz Béla — 4 ft; Siskowetz Antal — 4 ft; Reichle Rezső — 4 ft; Schuwerk József — 4 ft; Sztarics Ferencz Beél 8 ft; Gyurcsák Ferenc — 5 ft; Frics Elek — 8 ft; Meisinger Gyula — 8 ft; Medgyesi József Agris 8 ft; Sztanka Miklós Beél 2 ft 50; Németh István Beél — 4 ft; Klein Hermann — 4 ft; Bernáth Róbert — 2 ft 50; Heppes Antal

— 4 ft; Bazár Ödön — 4 ft; Stark Ignác — 2 ft 50; Heppes Miklós Ökrös 4 ft; Payr Antal Úszög 5 ft; Razgha Gyula Tésseny 5 ft; Hübner Gáspár Úszög 4 ft; Dendl József — 4 ft; Camizáth Rosina 4 ft; Farkas József — 4 ft; Reök Lajos Pécs 4 ft; dr. Pázsitzky Ede — 4 ft; Danitz Antal — 4 ft; Erreth János — 4 ft; ifj. Németh József — 4 ft; Dillesz Kálmán Verébely 8 ft; Huzóczy Dénes — 5 ft; Berencs Anna — 5 ft; Reinprecht-Hegyí Anna K.-Herestény 8 ft; Taubiger Ágost Taksony 5 ft; Taubinger Lajos — 5 ft; Bozsár Ferenc Munkács 5 ft; Hajdu József — 5 ft; Karlovssky Lajos Szolyva 5 ft; Vokurko József Munkács 5 ft; Hrehuss Kálmán Dombok 4 ft; Buzácz Károly Munkács 2 ft 50; Nemess Ádám — 2 ft 50; Nánássy Károly — 2 ft 50; Olvaszky Berta — 2 ft 50; ugyanaz 2 ft 50; Viola Kálmán Buda 2 ft 50; Barcs Lajos gyűjtő Bárfa 5 ft; Rupprechti-Jobszt Ilona — 8 ft; Breuer Adolf — 5 ft; Semsey Gyula — 5 ft; Fekete Adolf — 5 ft; T. Főkövy János, Simontornya 8 ft; Drenovics Pál városbírája gyűjtő — 2 ft 50; Németh — 4 ft; Morvay Márton — 2 ft 50; László József — 2 ft 50; ifj. Csósz István — 2 ft 50; Baly István 2 ft 50; Lövy Mór — 2 ft 50; Drenovics János — 2 ft 50; Horváth Ferenc — 2 ft 50; T. Bányi Károly — 2 ft 50; Vezzerle Gáspár Eger 8 ft; Szabó Mária Monosbél 5 ft; Szabó Miklós Eger 2 ft 50; Urbán Pál Czibakháza 4 ft; Szvoboda József Pest 2 ft 50; Béres Samu Marosvásárhely 4 ft; Haczyk Kálmán N.-Gencs 5 ft; Vaniss Lajos Sopron 5 ft; Füzzy László — 5 ft; Szilvássy Márton — 5 ft; Balogh Alajos gyűjtő — 8 ft; Majláth Mihály plébános Czeka 2 ft 50; Szentlélek Géza pleb. gyűjtő Parnó — 2 ft 50; Széll Boldizsár — 2 ft 50; Zsulavszky Endre T. Terebes 2 ft 50; Balogh Pál Albini pusza 2 ft 50; Tesztory Gábor Sz. Polyanka 2 ft 50; Janovicsky Zsigmond Bacskó 2 ft 50; Piller István kanonok T. Terebes 2 ft 50; Martincevits János Sztridó 5 ft; Liszt Antal — 5 ft; Baranyai József m. orvos gyűjtő 4 ft; Willmann József — 2 ft 50; Baranyai József — 2 ft 50; Sövegjártó Lajos Ollár — 8 ft; Függh Otto 8 ft; Póznér József Bonyhád 5 ft; Moldoványi József — 5 ft; Traiber A. V. — 5 ft; Schurmann János N. Tapolcsány 4 ft; Ghillányi Adolf — 4 ft; Zathureczky Imre F. Zathurecz 2 ft 50; Utsnay Antal Szenitz 4 ft; Komjáthy Imre T. Keszi 2 pl. 13 ft; Szigethy László N.-Tany 5 ft; Smiding Károly Pozsony 5 ft; Horváth József — 5 ft; Kotsy Zsigmond honv. tüzér Pátyin 5 ft; Kovács József — 5 ft. (Folytatjuk.)

A szabadságharc emléke első pénz-alapjára külön adakoztak:

(VI. Közlemény.) Vass József Tokajban 2 frt. Horváth Imre kaplán Barcs, 1 ezüst tallér; Tury Elek Palatka 2 ft; Jakobasi Samu Hradek 2 ft; Csendes J. F. Sopron 1 ft; Pecháta-Argay Anasztázia Uj-Pest 2 ft; Kelemen Sándor Szerepen 2 ft; dr. Szuper Lajos Bárándon 2 ft; Tiracher Gyula Bárfa 1 ft; Raszlaviczky József — 2 ft; Tiracher Manó — 1 ft; Breuer Róbert — 1 ft; Benedek Gusztáv — 1 ft; Rupprechti Jobst Ilona Bárfa 2 ft; Lombay Károly N.-Szöllös 1 ft; Persay József honv. köztiszt Szeged 1 ft; Kontsis Pál Tamási 5 ft; összesen: 23 ft a egy ezüst tallér; ehhez adva az utolsó közlemény 194 ft 50 kr, s egy tallérral, a *főösszeg tesz: 222 ft 50 kr és két ezüst tallért.*

Hibaigazítás. Egyik közleményünkben a Honvédalbum előzetűi közt hibásan volt nyomtatva s pedig *Vöneyk Pál* helyett *Vöncyk*, és *Nuceecz* helyett *Nuceva*.

Ujdonságok.

* (A *királynő lebetegedését*) e hó 21. és 26-dika közt várják; Buda-Pesten már mindenféle nagyban folynak a készülétek az ünnepélyre s ez alkalomból — ugyilátszik — különösen nagyszertű kivilágítás lesz.

* (Magyarország jövedelmei és kiadásai költségvetését) Lónyay pénzügyminiszter már az országgyűlés elé terjesztette. E szerint Magyarország és társországai 98,680,000 forint jövedelmet mutatnak ki. — A kiadások főösszege 100,567,000 fo-

rintra rug. Tehát e hírhez szó: deficit, nálunk is szerepel, 1,887,000 forinttal.

* (Kossuth Lajos) egy Turinból érkezett levél szerint nem fogadja el Pécs városában országgyűlési követé történt megválasztatását, habár e választás a képviselők házában már igazoltatott is.

* (A „Ludas Matyi“ második sajtópera.) Kuhn altábornagy, közös hadügyminiszter becsületsértés miatt Pesten sajtópórt indítottat a nevezett Folytatása a mellékleten.